

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Bütün Gün Ağaçlarda

Marguerite Duras

BİLGİ YAYINLARI 41
TIYATRO DİZİSİ 12

Birinci Basım
Ocak 1967

BİLGİ YAYINEVİ

Sakarya Caddesi No. 8

Yenişehir, Ankara Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Tel. 17 74 03 - 17 89 30

Marguerite Duras

BÜTÜN GÜN
AĞAÇLARDA

Türkçesi : Salâh Birsell

Oyunun orijinal adı

Des Journées Entières Dans Les Arbres

MARGUERİTE DURAS

ve

BÜTÜN GÜN AĞAÇLARDA

Marguerite Duras tiyatroya, adını romancıya çıkardıktan sonra uzanmıştır. İlk romanı 1942'de, ikinci romanı *La Vie Tranquille* (Durgun Hayat) ise 1944'te yayımlanır. Ama asıl önemli romanı 1950'de yayımlanan *Le Barrage contre le Pacifique*'tir (Okyanusa Karşı). Bu eser, Duras'nın ilk romanı *Les Impudents* (Saygısızlar) gibi yazarın kendi hayat hikayesinden çıkarılmıştır. Bir yerde Duras, bu romanla kendi çocukluğundan kurtulduğunu söyler.

Duras'nın çocukluğu ve ilk gençlik yılları Güney Vietnam'da geçer. Zaten öğretmen bir babadan orada dünyaya gelmiştir. Kocasını pek vakitsiz yitiren anası kucağında üç çocuğu ile kalmıştır. Ama Güney Vietnam'da satınaldığı toprakları denizin baskınından kurtarmak için Büyük Okyanus'a karşı bir set yapma işine girer. Tam bir başarısızlıkla sonuçlanan bu set işinden sonra Duras, Paris'e, hukuk okumaya gelir. Ama olaylar onu Siyasal Bilgiler Okuluna, oradan da yüksek matematik öğrenimine sürükler. Sonunda kendini bütün bütüne yazarlığa verir. İşte *Okyanusa Karşı*,

ailesinin Güney Vietnam'da Büyük Okyanusla yaptığı savaşın hikâyesidir. Denilebilir ki, *Bütün Gün Ağaçlarda* da Güney Vietnam'da geçen günlerin kendisinde bıraktığı izlerle yazılmıştır. Nedir, Duras, bu eserden önce *Le Marin de Gibraltar* (Cebellüttarık Denizcisi, 1952), *Les Petits Chevaux de Tarquinia* (Tarquinia'nın Küçük Atları, 1953) ve *Le Square*'i (Park, 1955) yazar. Daha sonraki yıllarda da *Moderato Cantabile*¹ (1958), *Dix-heures et demi du soir d'été* (Yaz Gecesinde On Buçuğu, 1960), *L'Après-midi de Monsieur Andémas* (Bay Andémas'ın öğle sonrası, 1962), *Vice-Consul de France à Calcutta* (Kal-küta Fransız Konsolos Yardımcısı, 1963) yayımlanır.

Duras'nın romanları, ya da uzun hikâyeleri daha çok diyalog üzerine kurulmuştur. Bu yüzden 1965'da *Park*'ı kolayca oyun haline getirir. 1965'te aynı şeyi *Bütün Gün Ağaçlarda* için de yapar (Oyun, 1955'te hikâye olarak yayımlanmıştı). *Okyanusa Karşı* da oyun haline getirilmiştir. Ama bunu ünlü rejisör Jean-Marie Serreau yapmış ve oyunu 6 ocak 1960'da Studio des Champs-Élysées'de sahneye koymuştur.

Duras'nın romanlarının diyalog üzerine kurulması onların sinemaya da aktarılmasına yol açmıştır. *Okyanusa Karşı* 1958'de René Clément tarafından filme alınmıştır (Oyuncular: Silvana Mangano, Anthony Perkins, Jo Van Fleet). *Moderato Cantabile* ile *Yaz Gecesinde On Buçuğu* da Duras'nın filme alınan romanları arasındadır. Duras, bunlardan başka, *Sevgilim Hiroşima*, 1955 ile *Une Aussi Longue Absence* (Uzun süren bir ayrılık, 1961) filmlerinin diyalog-

larını yazmıştır. Son olarak *La Musica* adlı oyununu yazar kendisi perdeye aktarmaktadır.

Duras, Fransanın "Yeni Roman" akımı içinde yer alan bir yazardır. Onda egzistansiyalizmin etkisi de görülebilir. Ama üslubunun özentisizliği, diyaloglarının canlılığı ile Fransız Edebiyatının en önde yerlerinden birini tutar. Duras, Pierre Hahn'nın kendisiyle yaptığı bir konuşmada üslubun bir musiki olduğuna inandığını söyler ve sözlerine şunları ekler: "Bence üslubu olmayan bir yazar, yazar değildir. Şunu da unutmamalı ki, biçim, özden ayrı düşünülemez. Eleştirmenler, çokluk, üslubu ve özü ayrı ayrı göstermekle yanlış bir yol tutuyorlar."

Duras'nın bir özelliği de en küçük bir konudan bir eser yaratabilmesindedir. *Park*, bir cumartesi günü öğleden sonra bir parkta karşılaşan bir satıcı ile bir hizmetçi kızın konuşmalarından başka bir şey değildir. *Moderato Cantabile*'in örgüsü de aşk yüzünden sevgilisini öldüren bir adamın cinayeti etrafında gelişir. *Bütün Gün Ağaçlarda* oyununda da konu çok gerilerde kalmış gibidir.

Duras'nın karamsar bir yazar olduğu çok söylenilmiştir. Kişileri, çokluk, *Moderato Cantabile*'in Anne ile Chauvin'i gibi bir türlü aşkı ele geçiremezler. Bunun nedeni belki aşkın öyle çabucak ele geçecek türden bir şey olmayışıdır. Hiçbir ilgi aşkın yerini tutamaz. Söz gelişi, *Tarquinia'nın Küçük Atları*'ndaki Sara, bir plajda kocası Jacques'ı bir yabancıyla aldatırken bunun günlük bir ilgiden öteye geçemeyeceğine inanır. Çünkü aslında bu ilgi kocasına olan aşkın bir anlık bir tıkanıklığından başka bir şey değildir. Oysa, aşkta birtakım tıkanıklıklar da yeralmalıdır.

Bütün Gün Ağaçlarda adlı oyunda da istediklerini bir türlü elde edemiyen insanların dünyasını buluruz. Oyun, *Park*'ta olduğu gibi, geriye dönüşler üzerine kurulmuştur. Yazar hiçbir ruh incelemesine kalkışmaz. Ama ana, oğul, sevgili üçgeni zorlandıkça, üçlü, ya da uzak bir Fransız sömürgesindeki kızı da hesaba katarsak bu dörtlü dramın bütün çıplaklığı, bütün gerilimiyle gözlerimizin önünde canlandığını görürüz. Ananın kişiliği bütün oyunu ayakta tutabilecek bir güçtedir. Bu pisboğaz, bu oğlunu deli gibi seven, bu zıpır ihtiyar kadın kapalı bir çember içinde hüküm sürmek istemektedir. Çocuklarının büyümesini, bu çemberden çıkmak istemesini aklı almamaktadır.

Şu var ki, *Bütün Gün Ağaçlarda* sadece bu da değildir. Oyun, bir de, geçmişin hesabını görmek isteyen bir anayla oğulun hikâyesidir. Ama geçmiş, hesabını gördürmemek için bütün gücüyle direnecektir. Geçmişin bu direnişini, birbirlerinden ayrıldıktan sonra bir otel salonunda buluşan bir karı kocanın hikâyesi olan *La Musica*'da da görürüz.

Bütün Gün Ağaçlarda'yı Paris'te sahneye koyan Jean-Louis Barrault, oyunun 1 aralık 1965'te Théâtre de France'da oynanmaya başlaması üzerine şunları söylemiştir:

“Marguerite Duras'ya gönül borcu duyuyoruz. Bir şaire hizmet etmek fırsatı çıkınca, hiçbir şey bize işimizi daha çok sevdirtmez.

Duras'nın evreni bir polis olayı kadar etkilidir. Aşkları da tutkular gibi yakıcı. Duras'nın çevresini oluşturan iklim insanı şaşırtan bir insanlık sevgisiyle doludur. Duras, her şeye kalbini veren bir insandır.

Bütün varlıkları ustalıkla kucaklamasını bilir o. Özellikle çocukluğun o ölümsüz yanlarını, annelerin hiç unutmadan sakladıkları şeyleri çok ustaca anlatır.”

Pierre Marcabru de *Le Nouveau Candide* gazetesinde oyunu şu sözlerle karşılıyor:

“Marguerite Duras’nın eserleri çokluk neşeli değildir. Ama onlarda öyle bir tatlılık, öyle bir duyarlık, sessizliğin öyle bir dile gelişi var ki, bunu sadece Marguerite Duras’da bulabilirsiniz.”

Duras’nın yukarda adı geçen oyunlarından başka şu oyunları da vardır: *Les Viaducs de la Seine-et-Oise* (Seine-et-Oise Köprüsü, 1963), *Les Eaux et Forêts* (Nehirler ve Ormanlar, 1965).

Salâh BİRSEL

K İ Ş İ L E R

ANA
OĞUL
MARCELLE
BARMEN

Bütün Gün Ağaçlarda *Paris'te, ilk olarak 1 aralık 1965'te, Jean-Louis Barrault'nun sahne düzeniyle oynanmıştır:*

ANA	Madeleine RENAUD
OĞUL	Jean DESAILLY
MARCELLE	Anne DOAT
BARMEN	André WEBER

Dekor Joe DOWNING

Bütün Gün Ağaçlarda , *Ankara Devlet Tiyatrosunda, 21 ocak 1967'de, Melek Ökte'nin sahne düzeniyle oynanmıştır:*

ANA	Melek ÖKTE
OĞUL	Haldun MARLALI
MARCELLE	Meral GÖZENDOR
BARMEN	Baykal SARAN

Dekor Turgut ZAİM

PERDE I

TABLO I

(İki odalı gelişi güzel bir daire. Kuşluk vakti. Günlük güneşlik bir gün. Odalar yarı çıplak. İç karartan eski otel mobilyasıyla döşenmiş denilebilir. Sahne, içiçe odalardan birincisini gösterir. İkincisi geride.)

ANA (*Kulisten.*): Evet yavrum. İki yıl önce oldu, birdenbire. Bir sabah aynaya bakıyordum, kendimi tanıyamadım. Olan olmuştu.

OĞUL (*Kulisten.*): Hava alanında on bin kişi bile olsaydı seni tanırdım. Görüyorsun ya değişmemişsin.

ANA (*Gülerek.*): On bin “ana”! (*Ana’yı anna gibi söyler.*) On bin ana, hepsi de moruk, benim gibi. (*Bir gazete haberi okuyormuşcasına.*) Dünyanın dört bir bucağından gelen on bin ana, Seine nehri kıyısında toplandı. Nasıl, aklın kesmeye başladı mı? (*İçeri girer.*)

(ANA çok, çok yaşlıdır. Ufak tefek, kara kuru bir şey. Baştan aşağı siyahlar giyinmiştir. Kolları altın bileziklerle dolu. Arkasından OĞUL, girer. Yakışıklılığını yitirmemiş biri. Kırk

beşinde, belki de biraz fazla. Ama daha küçük değil. Vur patlasın, çal oynasın bir hayal sürmekten çökmüş gibidir. Hiçbir iş tutmamış ve hep çocukluğunu sürdürmüş zibidinin biri.)

OĞUL (*Heyecanlı.*): Yapma anne!

ANA: Yo, yo iyice çöktüm. Bir sabah kepenklerini henüz açmış bir bakkal dükânında, tezgâhın yanbaşıda bir ayna gördüm, ansızın. Koskoca bir ayna. Surata bak süngüye davran. (*İçten bir kahkaha ile güler.*) Önce Napoli'yi görmeli sonra ölmeli!

OĞUL (*ANA'nın oyununu sürdürür.*): Hemen sıvıştın mı bari?

ANA: Hayır, Mimi'yi de çağırdım, felaketi ona da gösterdim. Katıla katıla güldük. Ah, bir fotoğraf çıkartıp gönderseydim sana. İnsanın aklının köşesinden bile geçmiyor böyle olacağı. Yo, yoo üzülme, genc de turp gibiyim. Bir daha da böyle bir şey gelmez başıma. Mimi'ye de aynı şeyi söyledim. Kukla içinden çıkan kuklaların en sonuncusuyum ben. Minik bir kukla. İçimden hiçbir kukla çıkmaz artık. Küçüleceğim kadar küçüldüm.

OĞUL (*Gülerek ve kendini işaret ederek.*): Küçük meleşinin yüzünü de gördün mü aynada?

ANA (*Ses tonunu hemen hemen birdenbire değiştirerek.*): Seninkini mi? Dur bakalım, sana gelinceye kadar ordan daha bir sürü surat gelip geçer. Ama şimdiden sıraya girmi-

şindir. (*Oturur.*) Daha fazla sabredemedim. (*Tatlı bir sesle.*) Çok göreceğim geldi seni. İnsan, artık hiçbir şeye gerek duymayacağını sanıyor ama, duyuyor. Beş yıl... yarını olmayan beş yıl... çekilir şey değil. En iyisi, dünyadan elini ayağını çekmek.

(*İkinci odanın kapısında genç bir kadın belirir. Otuz yaşlarında. Gösterişsiz, silik ve yılgın.*)

OĞUL (*Genç kadına.*): Gel, gel. (*Genç kadın çekine çekine ANA'ya yaklaşır. Çok heyecanlıdır.*) Marcelle. Beraber yaşıyoruz, sana yazmıştım.

ANA (*MARCELLE'e bakar, iyiden iyiye süzerek.*): Günaydın kızım!

MARCELLE: Günaydın.

ANA (*Özür dilercesine.*): Ölmeden oğlumu bir defa daha göreyim dedim. Herhalde niçin diye sormazsın?

MARCELLE (*Gözleri yaşarmıştır.. Ağlamaklı bir sesle.*): Hayır, hayır.

ANA (*Şaşırmış.*): Ne o, bir şey mi var?

MARCELLE: Özür dilerim. Annem geldi aklıma. Ben annemi hiç bilmem de...

OĞUL: Yetimhane'de büyüdü. Marcelle bunu hiç unutamaz. Aldırma, şimdi susar.

ANA (*Alaylı, merhametsiz.*): Ana dediğin sokaklarda sürter, küçük. Bak koskoca kızsın. İşin yok ta buna mı tasalanıyorsun?

OĞUL (*MARCELLE'e.*): Yeter, kes artık.

MARCELLE (*Üzgün.*): Geçti... Özür dilerim.

ANA: Pekala, pekala. Amma çattık

OĞUL (*ANA'nın koluna girer ve onu oturduğu yerden kaldırarak.*): Gel! (*ANA'ya öteki odayı gösterir.*) İşte sana başını dinleyeceğin bir oda. Rahat bir karyola. Uyu uyuyabildiğin kadar.

ANA: (*Sık sık başvuracağı bir kurumlulukla.*): Geniş yerlere alışkınım ben. Oradaki evimiz, ho ho ho... han gibi han. Koca koca bahçeler, yüzlerce dönümlük arazi... Geceleyin dışarda köpek havlasın, ödün kopar. Bırak kolumu. Allah gönlüme göre verdi.

OĞUL: Geç onları şimdi.

ANA (*Oyununu sürdürür.*) Neden geçiyorum? Yirmi beş odam, yirmi beş çocuğum olsun istedim hep. Yirmi beş ne kelime, daha fazlasını bile istedim. Evi büyüttüğümü söyledim mi sana? Bu gidişle yüz yıl sonra Chambord Sarayı gibi bir evim olacak.

OĞUL: Sarayı ne yapacaksın?

ANA: Ne yapılır? Dolaşacağım. Yukardan aşağıya, aşağıdan yukarıya ahlıya uflıya dolaşacağım. Artık yalnız bu geliyor elimden: inliyorum. Evi iyice ısıtıyor, sonra da oda oda dolaşıyorum. İşte, rahat beni inletmekten başka işe yaramıyor.

MARCELLE (*Duygulanmış.*): Annen Shakespearc'in kişilerine benziyor.

OĞUL (*Hırçın.*): Sen neye benziyorsun?

MARCELLE (*Çok alçak sesle.*): İh, sen de! (*ANA, OĞUL'un yanına yaklaşmıştır, onu dikkatle süzer.*)

ANA: Yaklaşsana sen (*OĞUL'u kendine doğru çeker.*) Bu ne? Saçlarına kır düşmüş. Daha önce farketmemiştim.

OĞUL (*Gülümseyerek.*): Topu topu dört tane. Üzerinde durmaya değmez.

ANA (*MARCELLE'e.*): Mahallenin en sarı saçlısıydı kızım... Altın sarısı saçları vardı.

MARCELLE: Gene de öyle. Yemin ederim ki öyle.

ANA (*Yüzünü ekşiterek OĞUL'un saçlarını eller.*): Bunlar mı sarı? Sen onu külahıma anlat. (*OĞUL'un yanından uzaklaşır.*) Ne yapayım, yaşamaya çok bağlıyım. Bu bile gözümünden kaçmıyor. (*Tumturaklı bir eda ile.*) Öyle sarıydı ki aklınız başınızdan giderdi. Bir gün ağaracak diye hüngür hüngür ağlardım. Gelin de onları görün şimdi. (*Kollarını kavuşturur; uzun uzun esner.*)

OĞUL (*Neşeli görünmeye çalışır.*): Anne, sen gel de şu bahara bak. şu güneşe, şu masmavi gökyüzüne bak. Bunlar varken, ölüm yok bize.

ANA (*Homurdanarak.*): Ölüm yok mu? Olmasa ne lâzım gelir?

MARCELLE (*Biraz kendini toparlamıştır.*): İstediğiniz olsaydı da oğlunuzun saçları hep sarı kalsaydı, tabii bir şey olmazdı ki Ama ben gene karışmış olmıyayım

OĞUL: Yeter, yeter! (*Küçük bir sessizlik. Sonra, küçük bir kız çocuğunun gönlünü alırcaşına.*): Geçen yıl o küçük fabrikayı da büyüttün galiba?

ANA (*Afallamış, soğuk.*): Kim söyledi bunu sana?

OĞUL: Mimi.

ANA: Mimi şimdi de mektup mu yazıyor sana?

OĞUL (*Kırdığı potu anlayarak yalana başvurur.*): O yazmadı. Ben sormuştum da... Yani işte altı ayda bir yazıyorum canım.

ANA: Mimi bilmez bir şey. Uydurur durur.

OĞUL (*ANA'yı yatıştırmak için.*): Uy be, tepeden tırnağa altınla donanmışsın. (*ANA'nın kollarını işaret etmiştir.*)

ANA (*Kollarını havaya kaldırır, yeni bilezikler çıkar meydana.*): Altın ya, ama kaç paralık altın bilemezsin. (*İnildencesine.*) Bilemezsin, bilemezsin.

MARCELLE (*Bileziklere doğru eğilerek.*): Nerden bilelim? Beş yüz gramdan fazla çeker herhalde ...

ANA: Ama altın, hepsi altın... Oğlumun saçlarının altınından. Hem benimkiler onunkinden de çok. Anladın mı?

OĞUL: Mimi'ye hiç güvenin yok mu?

ANA: Yok. Kimseye yok.

MARCELLE: Yani bunu mu anladığımı soruyordunuz?

ANA: Yok canım! (*Bir süre.*) Zaman zaman sapıtırсам, kusuruma bakmayın çocuklar. Evde beni Mimi dizginler. Burada

OĞUL (*Gülerek.*): Keccs !

ANA (*Gülerek.*): Hah, sen dizginle beni.

MARCELLE (*Genel ve kısa bir sessizlikten sonra iki yüzlülükle.*): Bunları bırakalım şimdi, sizin karnımız açtır. Biz bu kadar erken yemeyiz ama ... Jacques ne dersin, annen acıkmıştır değil mi?

ANA: Ben sık sık acıkırım. Geceleyin, gündüz, her saat. Bugün, her zamankinden açım.

MARCELLE (*İki yüzlülüğünü sürdürerek.*): O halde hemen bir şeyler getireyim.

ANA: İyi olur kızım. İyi olur.

MARCELLE (*Baklayı ağzından çıkarır.*): Size jambonla salata hazırladık. Uçak sarsıntısından sonra iyi gelir diye düşündük.

OĞUL (*Gülerek.*): Düşündük diyorsa yani lafın gelişi. Başka şeyler istersen ...

ANA (*Ağlamaklı.*): Jambonla salata mı ? Kim doyar onunla? Hem bakın, ben çok yemeliyim. Herhalde bilmezsiniz, yediklerimi özümleyemiyorum. Tabak tabak yemem olmuyor.

OĞUL (*MARCELLE'i gösterir.*): Güney denizlerindeki ihtiyar köpek balıklarının günde bedenlerinin on iki misli yemek yediklerini nerden bilecek bu?

ANA (*Söylenenlerden hoşlanmadığı halde tatlı bir sesle.*): Orda bir buzdolabım var. Ağzına kadar doludur hep. Bütün yıl doludur. Görerseniz, Lyon istasyonundaki büfe sanırsınız.

MARCELLE (*Düşüncesinden caymadan, iki yüzlü.*) O halde biraz ordövr gibi bir şeyler

ANA (*Çantasını açarak.*): Hayır, hayır. Durun da iyi bir yemek yiyelim. Şöyle bir bayram yemeği, ha ? Bugün de bayram sayılır zaten.

(*Paralarını çıkarıp masanın üstüne koyar. Birdenbire şaşırان MARCELLE'le JACQUES gözlerini paraya dikerler. ANA, MARCELLE'e bir miktar para uzatır.*)

MARCELLE (*Sıçrayarak.*): Ben de sizin gibiyim sayın bayan, çabuk acıkırım. Kimileri boğazsızdır. Ben onlardan değilim. (*Bir süre.*) Peki ne alayım?

OĞUL: Hazır şeyler. Ne bulursan işte. Çekimene ne bulursan al. Hem de çok, çok.

ANA: İşin kötüsü beklemek Hadi yavrum çabuk ol. Bana sorma. Çünkü şimdi o kadar...

MARCELLE: sevinçlisiniz ki Peki, peki hemen gidiyorum.

(*ANA ile OĞUL yalnız kalırlar. Bir süre sesizlik..*)

ANA (*Özür dilemek istercesine.*): Ah oğlum, acıkınca neler çektiğimi bilemezsin. İçim birdenbire burkulmaya başlıyor. Bir dalga geliyor, alıp götürüyor... boyumu aşan bir dalga. Elim ayağım titriyor.

OĞUL (*Gülerek.*): Ben de sık sık açlık çekerim.

ANA (*İçten.*): Ah, sen yirmisinde de böyleydin yavrum.

OĞUL: Yemek bulmam bir şans oluyor.

ANA (*İçten ve kurumlu.*): Ah, ne hallere düşmüş benim oğlum!

OĞUL (*Gülerek.*): Geçen haftayı kuvvet şurubu çşantiyonlarıyla geçirdik. Bir arkadaşım vermişti.

ANA (*Gülerek ve yavaş yavaş masanın üstündeki parayı alarak.*): Ne hallere düşmüş benim oğlum! Al yavrum.

OĞUL (*İyice duraklayarak.*): Hepsini mi?

ANA: Tabii hepsini.

OĞUL (*Parayı alarak cebine indirir.*) Peki, peki.

ANA (*Değişik bir ses tonuyla.*): Haa, kim bu kız?

OĞUL (*Bir an sustuktan sonra.*): Yalnız yaşayamıyorum. O kadar. Başka bir şey yok. Anladın mı?

ANA: Anlamaz olur muyum?

OĞUL: Eskiden her istediğimi elde ederdim. Şimdi biraz daha güç oluyor. Ama...

ANA (*Sözünü keserek.*): Canım ne istedi bilir misin? Şöyle nefis bir kapuska. Beyaz şarapta pişmiş helme helme dumanı üstünde.

OĞUL (*Gülerek.*): Marcelle akıl eder herhalde. Kapuska sevdiğini bilir.

ANA: Pişirmesi de kolaydır. Bir iki damla şarap katıp yavaş ateşte biraz kaynattın mı tamam. Ih, ih, ih tadına doyum olmaz.

OĞUL (*Neşeli.*): Üstüne yoktur değil mi?

ANA (*Neşeli.*): Olur mu hiç?

OĞUL (*Bir süreden beri söylemek istediği bir şey vardır.*): Sana bir diyeceğim var.

ANA (*Sözünü keser. OĞUL'un ne deyeceğini bilmektedir.*): İstemem, istemem.

OĞUL (*Gene de söyler, ama bir felaket haberi verecekmiş ve ANA'nın üzülmesinden korkuyormuş*

gibi çekine çekine söyler.): Durumumdan bir şey anlamadın mı? Ha, bir şey anlamadın mı? Hayatımda hiçbir değişiklik olmadı.

ANA: Sahi, hiçbir şey yapamadın mı?

OĞUL: Eski tas eski hamam.

ANA (*Kendinden geçmiş bir halde.:* Evet ama, ben ne yapabilirim? Hiç! Bunu sen de bilirsin, ben de ... Hiçbir şey yapamam. (*Bir süre sessizlik, sonra gene konuşmasını sürdürür.*) İyi, ya da kötü, bu hayatı sen seçtin. Anandan ayrılırsan olacağın budur. Bunun başka türlüğü yoktur. Ama hayatta başarıya ulaşmakla böbürlenen anaların durumu da benden hallice değil. (*Sessizlik.*) Amaan çok acıktım.

OĞUL: Nefis bir yemek olacak anne. İşte Marcelle merdivenlerden çıkıyor. (*OĞUL hole gider. ANA yalnız kalır. Masanın üstünden bir gazete alır. Okumadan bakar gazeteye. Bütün gücünü yitirmiş, büyük bir üzüntüye kapılmış gibi birden kendini çok yorgun hisseder.*)

ANA (*Yalnız.:* Açımdan öleceğim! Bayanların midesini yorar diye hafif bir çay, yağ, biraz da reçel, başka bir şey vermiyorlar uçaklarda. O kadar acıktım ki, hani kemik bulsam kemireceğim. Ah, Mimi'nin pişirdiğı o koca çöreklerden olmalıydı. Uçak kim, dokunmak kim? (*Bir süre.*) Bana ne dokunur ki?

OĞUL (*Elinde bir sepet, MARCELLE'le birlikte neşeli neşeli gelir.:* Kapuska, domuz pizolası, bezelye, peynir hem de çeşit çeşit.

Haa, bir de Beaujolais şarabı. Beş dakika sonra sofradayız.

MARCELLE: Sizin sayenizde biz de ziyafete konacağız. Jacques her vakit iyiliğinizden söz açar.

ANA (*Açık yürekli.*): Ben mi, ben mi iyiyim? Sırası mı bunun? Yemekten başka bir şey görmüyor gözüm benim.

(*MARCELLE'le OĞUL mutfaka giderler, sonra gelir sofrayı kurarlar, sonra gene giderler. Bir aralık OĞUL'la ANA odada yalnız kalır. ANA, bunun üzerine ciddi bir tavır alır.*)
Bu kız daha pek küçük bir şey. Kapuskayı pişiremez.

OĞUL: Gidiyorum, gidiyorum.

(*ANA yeniden gazeteyi alır ve kendi kendine konuşmayı sürdürür.*)

ANA: Bana ne dokunur ki? Savaş mı? İki savaş mı? Üç savaş mı? (*Sözünün gerisini bulmaya çalışır.*) Yoksa seferberlik mi? Yoksa dört oğlum mu? Bir, ki... (*Çok alçak sesle, hiç durmadan.*) Bir, ki ... Bir, ki ...

OĞUL (*Neşeli, her şeyi işitmiştir.*): Keees! Ne oluyorsun?

(*MARCELLE gelir, elinde dumana üstünde kapuska kâsesi.*)

ANA (*Gözlerini kapuska kâsesine dikmiştir.*): Hiç. Her şeyim gibi aklım da karıştı artık. Oğullarım savaşa mı gitmişti? Zırva! Hangisinden başlıyoruz? Kapuskadan mı, neden? Yavrum biraz beyaz şarap koydun mu?

MARCELLE: Koydum efendim.

(*Üçü de sofraya oturur, sessiz sessiz yemeğe başlarlar. Bu sessizliğin uzun, bunaltıcı, sıkıcı olması gerekir. Sessizliği her zamanki gibi gene MARCELLE bozar, ama eline yüzüne bulaştırır.*) Nasıl memnun musunuz, oğlunuza kavuştunuz işte.

ANA (*Ağzındaki lokmayı çiğner ve içini çekerek.*) Memnunum. Çabuk oldu, bir dakika içinde her şey olup bitti.

MARCELLE (*O da ağzındaki lokmayı çiğneyerek.*): İnanılır şey değil!

ANA (*Yemek yemeği hep sürdürerek.*): İşin güzeli, oğluma söyleyecek söz bulamadım. İtiraf ederim, bir aydır hep kapuska vardı kafamda. Sen de öğrenirsin ya, ben kapuskayla oğlumu çokluk birbirinden ayıramam. Kapuska buldum mu, oturur oğlumu yerim.

OĞUL (*Gülerek.*): Anladık, anladık!

MARCELLE (*Birden yemek yemeğe ara vererek.*)

Sahi, sormayı unuttum. Hangi memleketten geldiniz sayın bayan?

ANA: Alay mı ediyorsun?

OĞUL (*Gülerek.*): Yok canım, nerede oturduğunu söylemedim Marcelle'c. Kızdırmak için.

ANA: Bir Fransız sömürgesinden Fransızların sonuncu sömürgesinden. Anladığıma göre sömürgecinin adını söylesem de işe yaramıyacak. (*OĞUL işi alaya vurarak bir ölüm marşı mırıldanır. Buna az çok kızan ANA,*

OĞUL'a dönerek.) Evet Fransız sömürgesi, özü de, düşüncesi de Fransız bir sömürge. Daha ne olsun?

OĞUL: Bir şey demedim canım. Buraya niye geldin anne? Beni görmekten başka bir işin var mı?

ANA: Pek yok... Belki kendime bir karyola alırım. Son bir karyola çabuk öleyim diye. Hakkım değil mi? Bana küçük bir pirzola daha verir misin kızım?

MARCELLE (ANA'ya pirzola vererek.): Hakkınız tabii. (Kendini savunmak isteyerek.) Jacques bana sömürgeden de, Mimi'den de hiç açmamıştı. Bir budala durumuna düştümse

OĞUL: Yeter, yeter! Şu lop eti ver. Şunu, soldakini, tereyağ gibi kayar o.

ANA (Sızlanır.): Kemliğini ayırma yavrum. Kemik sıyırmayı pek severim. (Eski düşüncesine döner.) Karyolayı vapurla yollarım. Altı ayda varır. O zamana kadar da ölmüş ve gömülmüş olurum. Mimi'ye güzel bir oyun olur.

OĞUL (ANA'nın yemek yişiğini seyreden OĞUL korkmuştur.): Anne fazla kaçırmadın mı?

ANA (Şikâyetçi.): Ben her zaman çok yerim. Yoksul olduğumuz zamanlarda da çok yerdim unuttun mu? (Sessizlik.) Haa, yoksulluk dedim de aklıma geldi. Seksen işçi çalıştırıyorum.

MARCELLE (Şaşırmış.): Seksen mi? (Bir süre sonra.) Peki ne yapar bunlar?

OĞUL: Memlekette tam bir kalkınma var, Karayolları idarcsi için beton direk döküyorlar.

ANA: Tamam. Özür dilerim, ben pirzolayı hep elimle yerim. Evet seksen işçi. Gittikçe de artıyor! (*Yemesini durdurarak düşünceye dalar.*)

OĞUL: Neden bilinmez, her yıl büyüyor fabrika. Hem de kendi kendine.

ANA: Aşağı yukarı öyle ... O kadar iyi bir fabrika ki mantar gibi boy atıyor. (*Sessizlik. Daha alçak bir sesle konuşmasını sürdürür.*) Pis herifler, gözetlemedim mi çalışmazlar. Mendeburlar! İşte zengin olmanın derdi.

OĞUL (*Kendisini güçlkle tutarak.*): İyi düşünülürse, oranın tam bir sömürge olmadığı da anlaşılır. Tabii görüş meselesi

MARCELLE: Ne adamsın!

ANA (*Filozofça ve bu gibi şeyleri çok görmüş bir insan haliyle.*): Bırak söylesin küçük. Gençler dedikoduyu, söylentiye severler. İnsanlar bir dönem bitince, arkasından hemen başka bir dönemin başlayacağını sanır. Oysa, bunların arasında karışık bir dönem vardır. En iyisi de budur. Mimi'yle ben işte bu dönemin en iyi zamanını yaşıyoruz. Kimse bizim varlığımızdan haberli değil.

OĞUL (*Sevimli.*): Niçin dönmüyorsunuz buraya? İkinizi, güle oynaya, bir gemiye bindirecekleri günü mü bekliyorsunuz?

ANA (*Beylik bir konuşmanın yapmacık tonuyla.*):
Söyleyeyim, benim yaşımda bir insanın gelecekte ne olacağını bilmemesi başlıca bir mutluluk. Mimi de, ben de alıştık artık oraya. Orada bizi nasıl bir yarının beklediğini bilmiyoruz. Fena mı? Her şey raslantıya bağlı orda. Kaldırımlarda yürümek, gemilerin yola çıktığını görmek, bizi almadan giden vapurların bir yenisini seyretmek, orada bir defa daha unutulmak, bir defa daha deniz kazası geçirmiş iki insan olmak her şey, her şey raslantıya bağlı. Sana daha önce Mimi'nin Fransa'ya hiç dönmeyeceğini yazmadım mı? Mimi çok değişti, gözle görülür biçimde değişti.

OĞUL (*Sömürge ile Mimi'yi unutturmak isteyerek.*):
Çok yiyorsun, patlayacaksın.

ANA (*OĞUL'un lafını ağzına tıkmak isteyerek.*):
Yaşımın verdiği bir üstünlük bu. Yaşımın tek üstünlüğü! Devler gibi yiyorum. Ama sanki yüz gramlık bir şey yemiş gibi oluyorum. Ne yani, dünyada neye güvenebiliriz? Nefesimize mi? Bir parçacık sıcaklık ... Ama bedenimiz gene de pek tuhaf, pek ilginç Ne yapacağını çok iyi biliyor. Bir şey yemek istemiyorsa, yemiyor. Benim vücudumun bunlara kulak astığı yok.

OĞUL: Keees!

ANA (*Gülerek.*): Teşekkür ederim.

MARCELLE: Ben hiç öyle değilim. Biraz bir şey yiyeyim, hemen yarar. İnanılacak şey değil.

ANA (*Bir an dinlenir.*): İşte hepsini temizledim. Herhalde bir şey kalmadı. (*Bileziklerini çıkarır.*) Öff, bunlar da ne ağır. Küçük, al şunları iyi bir yere koy.

MARCELLE (*Bilezikleri alarak.*): Ne güzel şey bunlar.

ANA: Evin etrafında beton döken o suratsız, o içten pazarlıklı seksen adam varken, bilezikleri orada bırakmayı göze alamadım. Ne yapayım?

OĞUL: Kimi zaman altının ucunu görmeleri bile yeter, daha fazlasını bekleme.

ANA: Evet yeter. Mimi evde olmadığı vakit, bu adamlara fenalık yaptırmayan şeyin ne olduğunu düşünmüşümdür. Hani fenalık yapmamaları hiç te normal değil. (*Eski düşüncesine döner.*) Pasta ne oldu küçük? Yarın mı yiyeceğiz?

MARCELLE: Şimdi getiriyorum.

(*ANA ile OĞUL yalnız kalırlar. Sessizlik. Konuşmaya başlayan OĞUL olur. Daha şimdiden ANA'nın OĞUL'u tedirgin ettiği anlaşılmaktadır.*)

OĞUL: Kapuska çok nefisti.

ANA: Aaaa, buraya kadar bu kapuskayı yemek için mi geldim dersin? (*Bilezikleri durduğu yerden alır.*) Al şunları, ocağın üstüne koy.

OĞUL (*Gülerek.*): Saymıyacak mısın?

ANA (*OĞUL'un sözleri ANA'yı her vakit şaşırtacaktır.*): Sahi, kaç tane var bilmiyor musun?

OĞUL: Saymadım ki bileyim.

ANA (*Yüzdeyüz OĞUL'dan yanadır.*): Bilme daha iyi.

OĞUL: Peki, peki.

ANA: Artık mücevherden başka bir şey çıkartmıyorlar dışarıya. Bilmiyordun değil mi?

OĞUL: Seni görünce anladım.

ANA: On yedi tane olacak. Uçaktakiler alay etti hep.

(*OĞUL yerinden fırlar, sonra da gider bilezikleri ocağın üzerine koyar. MARCELLE çikolatalı bir pasta ile gelir. Masanın üzerine koyar. Kimse konuşmaz. OĞUL pastayı keser, ANA'nın önüne sürer.*)

ANA: Bir dilim, tadımlık. Demin ne kadar açtım. Ah, ne güzel şeydi o! (*Ağızına pastayı tıktırmıştır.*) Herhalde oğluma kavuşmanın sevincinden o kadar acıkmış olacağım.

MARCELLE: Bilezikleriniz ne oldu? Çırçıplak kalmışsınız sanki.

ANA (*Ocağın üzerini işaretler.*): Ne yazık ki öyle.

OĞUL (*Sevimli.*): Kimileri bilezikleri alır, küçük bir kutuya yerleştirir. Kutuyu dolaba kaldırır, dolabı da kilitler. Sonra da onları hiç düşünmez.

ANA: Hayır, kimse yapmaz bunu. Para düşünceyi çeker. Bu altın benim, ben. Çürümüş gönlümden çok, bu altın yakın bana. (*Tabağı eliyle iterek.*) Bu pasta da hiç hoşuma gitmedi.

MARCELLE (*Önünden tabağı alarak.*): Mimi neyiniz oluyor efendim?

ANA: Yoksa onu da mı bilmiyorsun?

(*ANA ile OĞUL gülüşürler.*)

ANA: Artık ne diyeceğimi Kızım oluyor küçük, işte şu ihtiyardan geri kalan bişey. Beni terketmiyen tek insan. Terketmeyişi de pek güzel olmamasından. Ama zavalıcık pek sayar beni. (*Bir sessizlik. ANA saatine bakar ve alçak sesle vakti hesaplar.*) Saat farkını çıkarırsak, saat dörde on var.

OĞUL (*ANA'ya şarap sunar.*): Al, iç bakalım. (*ANA oralı olmaz.*) Hadi, içsene!

ANA (*İçerek.*): Yanlış anlamayın beni. Paraya, paralı hayata alışmaya vaktim olmadı. Para birdenbire geldi bana. Yaşlanmıştım. Onu beklemiyordum artık. Şimdi her gün evimden içeri dalıyor. Mimi'yle onu desteleyip saklıyoruz. Kasadaki desteler her gün biraz daha yükseliyor. Ne yaparız onları? Hiçbir şeyde gözümüz yok, ne Mimi'nin, ne benim Akşamları, başımıza geleni pek anlayamadan birbirimizin yüzüne bakıyoruz. Parayı dışarı çıkartmıyoruz. Nerede kazanmışsak, orada bırakmak zorundaymışız. Nasıl harcıyacağımızı bilemiyoruz. Kollarımdaki hurdalardan bunu anlayabilirsiniz. (*Bir süre.*) Ah, Mimi'yle öyle sıkıntılı geceler geçiriyoruz ki Mimi'yi de tepeden tırnağa mücevherle donattım. Ah, benim küçük Mimi'm! Söyledim mi sana? Mimi yaşlandıkça, çirkinliği gidiyor. Bu gidişle, nerdeyse güzel sayılacak.

MARCELLE (*Korkulu.*): Ama bu herifler bir akşam sizi de, Mimi'yi de boğazlarlar.

ANA (*Esrarlı.*): Bunu öteden beri düşünürüz küçük. Ama böyle bir şeye kalkışacaklarını sanmıyorum.

MARCELLE (*OĞUL'a*): Sen de bir şeyler söylesene

OĞUL (*Gülerek.*): Mimi'ye bir spor otomobil almayı düşünmüyor musun? İyi olur.

ANA: Oooo.. aldım bile.

OĞUL: Madem öldürmezler diyorsun, peki neden korkuyorsun o adamlardan?

ANA: Alışkanlık... Hem sonra, ne bileyim, evin önünden geçen bir serseri de böyle bir şey yapamaz mı? (*Kol saatine bakar.*) Geceleri on bir oldu mu, kimi zaman insan, daha büyük bir korkuya kapılır. Neden mi dersin? Bilinmez ki Dışarda yürüyen bir adamın ayak sesi esen rüzgar bu korkuyu verebilir. İşte o zaman Mimi evin damına çıkar, karabinasıyla etrafı gözetler.

MARCELLE: Ne diyorsunuz?

ANA: Ancak etraftaki bütün gürültüler kesildikten sonradır ki gözüme uyku girer.

OĞUL (*ANA'nın sözlerini tamamlar.*): Her şey bir sessizliğe bürünmüştür. Köpekler bahçede dolaşmaktadır. Sokak kapısında bekçi vardır. Kârınızın bir kısmını fabrikanın büyümesine yatırdığınız için hükümet vermiştir bekçiyi.

ANA: Yanılıyorsun, işi büyötmeyi biz istedik. Hoşumuza gidiyor. (*Bir süre.*) Sokak kapısında bekçi olduğunu nerden bildin?

OĞUL (*Gölerek.*): Sen bul ... (*Bir süre.*) Madem yapacak başka bir şey yok, Mimi bunlardan mutluluk duyuyor mu bari? Bilirsin, seninle benim için, mutluluk başta gelir.

ANA: Sorma... zenginliğimizin boyuna arttığını görmekten başka bir şey yapamıyoruz. İşe yaramayan bir zenginlik ... (*Bir süre. Sonra tatlı bir sesle.*) Ama gene de güzel bir ziyafet çektik kendimize çocuklar! Hadi şimdi de siz anlatın hayatınızı, hadi bakayım.

OĞUL (*Sevimli.*): Sen burada değilsin ki Aşağı yukarı yarım saattir gene ordasın, seni boğazlamaya alesta olan kurtların ortaklık yerindesin. (*Bir süre.*) Bizim hayatımızın nesini öğrenmek istiyorsun?

ANA (*Çocuksu.*): Nesi olursa!

OĞUL (*Ezber okurcasına.*): Paris'te güneş doğdukça, ben de güneşi görmek için burada bulundukça mesele yok demektir.

ANA (*Yalancıkdan dünya zevklerine bağılı görüne- rek.*): Jacques bana çekmiştir, kızım. Ben ne haylazdım, ne haylaz! Kış uykusuna yatmış yilandan farkım yoktu. On beş yaşında iken beni hep kırlarda, çukurların içinde uyuyup kalmış bulurlardı. Ah, uymaya, serseri serseri dolaşmaya öyle bayılırdım ki

MARCELLE: Bütün söylediklerinize inanıyorum.

OĞUL (*MARCELLE'e.*): Sen kesecek misin sesini?

ANA (*Şiir okur gibi, uzak bir dünyanın içinden.*): Genç yaşta çocuklarım oldu. Kısa zamanda da kocasız kaldım.

OĞUL: Hem çocuk yetiştirmek, hem gönül eğlendirmek, ikisi bir arada yürümez.

ANA (*Düşüncesini sürdürür.*): Onun için gönülümü eğlendirmekten yavaş yavaş uzaklaştım. Çok erken başladım buna. Derken, bütün bütüne uzaklaştım. İşten başını kaşıyacak vakti olmayanlar vardır ya, işte onlara dönmüştüm.

OĞUL: İnsanoğlunun hamurunda var. Günlere scyretmekle, geçmesini beklemekle olmuyor. İşte bu yüzden ben de kumar oynuyorum. Öğrendin mi öğreneceğini?

ANA (*OĞUL'un sözlerini işitmiştir ama duymazlıktan gelir.*): Görüyorsun ki kızım, çocuklarımı büyötmeye başladığım vakit, işi çığrından çıkardım. Eskiden haylazlıkta nasıl üstüme yoksa, bu defa da çalışmakta yoktu. Çalışma delisi olmuştum. Oğlumla ben, bir işe el attık mı

OĞUL (*ANA'nın taklidini yapar.*): Ah, fırsat olsaydı dağları yerinden oynatırdı. (*Birden ihtiyatlı davranmak gereğini unutarak.*) Hiç şüphesiz, kimi zaman, kışın o çok erken saatlerinde, ilk metroyu beklerken, bunun belki hep böyle sürmeyeceğini düşündüğümüz de olur.

ANA (*OĞUL'un sözünü keser.*): Suss!! İçime genc o kurdu, o umudu sokmaya kalkma. Ben size kendi yaşayışınızı anlatın dedim, başkasınınkini değil, Allahın cezası!

OĞUL (*Kırdığı potu düzelterek.*): Bu anları, az ya da çok, kim yaşamamıştır? Onu söylemek istedim.

ANA (*İçten.*): Demek sana göre hala iyi günler, kötü günler var? Günler arasında fark var, öyle mi?

OĞUL: Evet var.

MARCELLE: Ben abajur yapıp satıyorum. Geceleri de Champs-Elysées'de küçük bir iş tutuyoruz.

OĞUL: Sen laftan anlamaz mısın?

ANA: İyi, ne halde olduğunuzu öğrenmek için, yüzlerce, binlerce kilometre aşayım da, sonunda hiçbir şey öğrenmeyeyim ha?

OĞUL: Geceleri Marcelle'le küçük, temiz bir gece kulübünde çalışıyoruz. Yemek ordan. İçebildiğimiz kadar sigara. Ayrıca üç kadeh de içki. Buna karşılık iş, hiç yorucu değil.

ANA: Ne veriyorlar, et mi?

OĞUL (*Sıkışmış durumda, öfkeyle.*): Et tabii.

ANA: Peki öğleleri?

OĞUL: Uyuyoruz.

ANA: Bu yüzden mi ikiniz de şalgam gibi bembeyazsınız?

OĞUL (*Sevimli.*): Güneşi görmemiz için senin gelmen gerek.

ANA: Anladığıma göre, sen de doğru dürüst okumamışsın kızım!

MARCELLE (*Yersiz bir heyecanla.*): Hayır, hiç okumadım. Ama bunda üzülecek bir şey yok. Sırsıklam ahmak olduğum için de görgümü artıracak birini bulamadım. Zaten buna kalkışacak insanlara da acırım.

OĞUL: Ahmaklıkta Marcelle'in üstüne yoktur. Onun tek desteği benim.

ANA: Sen bu kadar ahmak değildin. Zekiydın. Kimseninkine benzemiyen bir zekân vardı. (*Bir süre.*) Ama bu haliniz gene de hoşuma gitti çocuklar. Peki bana biraz da gece kulübünü anlatsanıza!

OĞUL (*Geniş düşünceli bir insanmış gibi.*): Müşterileri karşılıyor, içki içmelerine önayak oluyoruz. Onları eğlendiriyoruz. Senin anlayacağın müşterileri coşturuyoruz.

ANA: Kötü Demek geceleri burda oturup sizi bekleyeceğim ha?

OĞUL: Bunu düşündüm. Seni de götüreceğiz.

ANA: Bu suratla mı? Kusura bakmayın ama, benim suratımı gören müşteri (*Çıngıraklı bir kahkaha atar.*) bin fersah öteye kaçar. Ama gece kulüplerine de bayılırım ha! Yaşayışım beni onlardan uzak düşürdü. Ne fırsat bulabildim, ne de zaman. (*Bir sessizlik. ANA onlara kaçamak olarak bakar. Onlar da aynı şeyi yapar. MARCELLE boyuna gülümser. ANA bir aralık bir titreme geçirir.*) Hı , birden üşüdüm.

OĞUL: Dur!

(*OĞUL öteki odaya gider. ANA alçak sesle MARCELLE'le konuşur.*)

ANA: Oğlumunki gibi bir iş için ne gerekir, söyleyebilir misin bana?

MARCELLE: Yakışıklı olmak, sevimli olmak gerek herhalde.

ANA (*Kendi kendine bir düşteymiş gibi*): Çok şeyler yapabilirdi, çok şeyler. Bu yüzden de hiçbir şey yapamadı. Uzun seferlere çıkan gemilerde, trenlerde çalışabilirdi. Trenlerde ya, onlara delice tutkundtu. Her yere tren resmi çizirdi. Odasının duvarlarında kömür vagonlarının, lokomotiflerin resimlerini bulurdum hep.

OĞUL (*Öteki odadan gelir. ANA'nın sözlerini işitmiştir, güler.*): Sen de, bunun üzerinc beni teknik okula göndermeyi düşündün değil mi?

ANA: Hangi ana düşünmez bunu?

(*OĞUL getirmiş olduğu örtüyü ANA'nın sırtına atar. ANA, OĞUL'un örtüyle kendini sarıp sarmalamasına ses çıkarmaz, mutludur.*)

ANA: (*Bir yandan örtüye sarmalanırken.*): On beş yaşına basar basmaz her şeyden bıktın. Hiçbir şeyden söz açılmasını istemezdin.

OĞUL: Yedi yaşma geldiğim vakit de sizin koca koca pabuçlarla yürüdüğünüzü görmüştüm. Kelli felli bir adam olmak beni hiç açmıyordu.

MARCELLE: Peki ne yaptın öyleyse?

OĞUL: Duvarlara tren resmi yapmaktan başka bir oyun buldum kendime.

ANA: Denemeye değmeyen bir şeydi bu.

OĞUL (*ANA'yı taklit eder.*): Bu çocuk her şeyden bir eğlence çıkarırdı.

ANA: Yapamadım, onu dövmeli, hapsetmeli, üzmeliydim. O, ancak o vakit, karanlık bodrumdan, kuyudan, ne bileyim, üzüntüden kurtulmanın yollarını arayabilirdi.

(Sessizlik. OĞUL, ANA'nın yanına sokulur, çok candan.)

OĞUL (*Gülerek.*): Kees! Ne dersin, hemen gidip karyolayı alalım mı? Akşama daha çok var.

MARCELLE: Dört buçuk bile olmamış. Hava da o kadar güzel ki ...

ANA: Yarım saat sonra fabrika paydos eder. Fabrikanın kapısında durur, işçilerin çıkışını seyrederim. İçeri girdiğimde, holdeki aynada yüzümü görür korkarım. Sonra, demir kepenkler indirilir. Her yer sessizleşir. Derken akşam bastırır. Seni düşünürüm küçük, seni.

OĞUL: Gel hadi, karyolayı alıyoruz.

ANA: İçinde ölmek için mi? Öyle ya, neden olmasın?

OĞUL: Neler zırvalıyorsun? Yatıp uyuman için diyorum.

ANA: Evet, neden almıyalım? Şöyle geniş, sağlam, çok sağlam, esnek bir karyola. Kızım sen de gel. Üç kişi daha iyi karar veririz.

MARCELLE (*Memnun.*): Saçlarıma bir tarak vurayım geliyorum.

(MARCELLE çıkar. ANA oturduğu koltuğa yaslanır ve gülmeye başlar.)

ANA: Düşün o kadar param var, gene de her akşam gıcır gıcır öten bir somyede yatıyorum. Daha idare ederim diyordum ama neyse

OĞUL (*Bir kız çocuğunu avutuyormuş gibi gülerek.*)
Güm! Somyenin teli koptu!

ANA: Tam üstüne bastın. Ama şöyle dedim: “Şimdi sabret, karyola alacaksan, Paris’c oğlunu görmeye gittiğin vakit alırsın.”

MARCELLE (*Öteki odadan.*): Ne tuhaf, insanlar evde güldükleri vakit, gürültüyle gülüyorlar.

(*ANA birden ciddileşir, dipteki odaya bakar ve OĞUL’la alçak sesle konuşur.*)

ANA (*Büyük bir sır açıklıyormuşçasına heyecanla.*): Hâlâ kafan almadı mı? Altına konacaksın, altına.

OĞUL (*Konunun yeniden açılacağından korkarak pencereye doğru gider ve susar.*): Kilit vurulmuş altınlar

ANA (*Çok alçak sesle.*): Kilit vurulmuş tabii. Ama sen gel , bak ne oluyor. Kasaya boyuna para giriyor. Kâr, her gün biraz daha artıyor. Değirmende su, kasada para. Bunları gördükçe... işitiyor musun? Bunları gördükçe, insan öyle para harcamayı marcamayı da düşünmüyor. Ne tuhaf, para harcamak ikinci plana düşüyor. Dahası, zamanla para harcamak diye bir şey olduğunu bile unutuyorsun. (*Bir süre.*) Paris’te ise bırak istediğim gibi güleyim.

OĞUL: Ne kadar değişmişsin sen!

ANA: Yoo, ben yoksulken de böyleydin. Ama böyle olduğumu bilmezdim. Bütün insanlar birbirinin aynı, hepsi paraya tapar. Bir defa kazanmaya görsünler
(*MARCELLE kapıda belirir, son cümleyi işitmiştir. Ayaklarının ucuna basa basa öteki odaya döner.*)

OĞUL (*Çok alçak bir sesle.*): Gelmiyorum.

ANA (*Hafifçe omuz silkerek.*): Sırt üstü yatacaksın, elini sıcak sudan soğuk suya sokmayacaksın. Her şey kendi kendine yürür orda. Bütün yapacağın, gözetlemek, o kadar. Gözetlemek de iş sayılmaz herhalde. Birkaç ay sonra da gözetlemeden duramayacaksın. Her şeyi gözetleyeceksin, her gün, her saat (*Bir süre.*) Hayatının bir anlamı olacak.

OĞUL (*İnatçı.*): İyi ama, ya ben paradan hoşlanmıyorsam?

ANA (*Saldırıya uğramış gibi bitkin.*): Hoşlanmıyorsun? (*Bir süre.*) Ama almasını iyi bilirsin.

OĞUL (*ANA'ya yaklaşır, ona doğru eğilir, çok candan.*): Evet almasını bilirim.

ANA (*Son bir defa deneyerek.*): Gözetlersin
İşte o zaman sen olmadan hiçbir şeyin dönmiyeceğini anlarsın. (*Çok alçak sesle.*)
Yavrum, seksen adam senin olacak. Onları sana veriyorum.

OĞUL (*Ellerini yüzüne kapar.*): Kendimden utaniyorum.

ANA (*Ellerini gökyüzüne doğru kaldırır, sevgiden deliye dönmüş gibidir.*): Ama bak ben hiç

utanmıyorum artık. Sana bunu söylemeye geldim. Artık hiçbir şeyden utanmıyorum. Üstelik çalışan insanlardan iğreniyorum.

OĞUL (*Bağırarak.*): Dokuz yıl önce senin bütün paranı yiyip bitirmiştin. Unuttun mu?

ANA (*Omuzlarını silkerek.*): Budala! Ordaki paralar da kendilerini saçıp savuracak, bir anda yokedecek birini bekliyor. Bu savurganlığın üstesinden gelecek birini gözlüyor. Para harcanmak içindir diyorsan, gel har vurup harman savur.

OĞUL (*Hemen hemen kanmış gibi.*): Ama nerede harcarım onları?

ANA: O da mı tasa? Para için her zaman harcanacak yer bulunur?

OĞUL (*Gülerek.*): Bakara oynayan var mı?

ANA: Er geç olacak elbet.

OĞUL (*Bir sessizlikten sonra ağır ağır.*): Gelmiyorum.

ANA (*Soğuk.*): Yalvarırım Jacques. O kokmuş yeri iki günde satarsın. Beni götürmek için gel, hiç değilse.

OĞUL: Neyi satıyorum?

ANA: Onları kumarda ütmek, soymak için gel. Üçümüzü de sen kurtaracaksın. Çok kolay olur bu iş, Mimi onların güvenini kazanmıştır.

OĞUL: Sen aklını oynatmışsın. O fabrikadan bir şey alınmaz. Bir kaya toprağa nasıl bağlıysa, o da o memlekete öylece bağlı. Bunu sen benden iyi bilirsin.

ANA: Sen de ölmeden onları dinamitleyebilir, tuzla buz edebilirsin.

OĞUL: Hayır anne, gelemem.

(MARCELLE yeniden ortaya çıkar. ANA ile OĞUL susar.)

MARCELLE: Ben hazırım.

OĞUL (Yavaş yavaş ayağa kalkarak.): Hadi anne. Mantonu getiriyorum.

ANA (Kayıtsız.): Sen bilirsin.

(ANA ayağa kalkar. OĞUL öteki odada asılı olan mantoyu getirir ve ANA'ya giydirir. ANA mantoyu giyerken aynaya bakar ve aynadan üzüntülü bir gülümseyişle ayrılır.)

ANA (Alçak sesle.): Kuzum bize ne oldu böyle?

MARCELLE (Kabaca.): Sahi, hepimiz so-murtuyoruz.

ANA (Yeniden oturarak.): Tuhaf karyola almak istemiyorum artık. Hevesim kalmadı. (OĞUL'la MARCELLE de yeniden otururlar.)

OĞUL: Kalk, kalk. (Sesi çok kısıktır.) "Galleries Barbès" te indirimli satış var.

ANA (Bir an caymış.): İndirim de olsa artık istemiyorum. Şu suratıma bak. Karyola benim neyime? Hem de yeni bir karyola!

OĞUL (Nobran, ama nobranlığını gittikçe yitirerek.): Bu kadar yaşlandınsa, kabahat bizim mi?

ANA (OĞUL'u süzerek.): Zaman zaman gene o çocuk halini alıyorsun. (Çok, çok İçten.) Her zaman olmuyor bu, ama oluyor. İnsanda daima çocukluğundan bir şeyler kalıyor, daima.

MARCELLE (*Yumuşak bir sesle.*): Ne yapmayı düşünüyorsunuz?

ANA: Bilmem siz söyleyin.

OĞUL (*Yeniden tatlı bir dille.*): Hadi benim hatırlam için.

ANA (*Üzüntülü.*): Çok bekledi bu karyola, biraz daha beklesin. (*Alçak sesle.*) Hayır hayır, istemiyorum artık.

OĞUL (*Her çareye başvurarak.*): Hadi öyleyse şöyle bir çıkalım. Dolaşırız biraz. Sonunda yapacak bir şey buluruz elbet.

ANA: Hiçbir şey yapmak gelmiyor içimden. Laf olsun diye sokağa çıkmaktan da hoşlanmam. Hele güzel havalardan hiç hoşlanmam.

OĞUL (*Kelimelerini tane tane söyliyerek.*): Tam üç saat yirmi dakikadır Paris'tesin. (*Hepsi susar. MARCELLE büyük bir incelikle kalkar ANA'ya doğru gider. Çok sevimli bir hali vardır.*)

MARCELLE: Hadi gelin sizinle dama oynayalım.

(*ANA cevap vermez. Bütün umudunu yitirmiştir. MARCELLE ayağa kalkar. Gider bir dolaptan dama tahtasıyla taşlarını alır, ANA'nın yanındaki yuvarlak bir masanın üstüne koyar. ANA tek kelime söylemeden MARCELLE'in yaptıklarını seyreder. MARCELLE taşları yerleştirip bekler. ANA yerinden kıpırdamaz.*)

MARCELLE (*Bir süre bekledikten sonra.*): Başlıyorum. (*Bir taşı sürer.*) Oğlunuzun evinde iş bir türlü bitmiyor. O kadar yamanacak

şey var ki ... yarın isterseniz birlikte yamarız.

(OĞUL duvara yaslanmış, açık pencereden dışarıyı seyrediyor. ANA dama oynamaya başlıyor.)

ANA: Halden anlarsın kızım. Bir şeylerle oyalanmalıyım. Hiçbir şey düşünmemeliyim. Yoksa, hafakanlar boğuyor.

MARCELLE: Anlıyorum, anlıyorum. Sıra sizde.

ANA: Teşekkür ederim.

MARCELLE: Öğleden sonra da vaktimiz olursa, biraz dışarı çıkarız, olmaz mı?

ANA (Bir makine gibi.): Neden olmasın? (Sessizlik. ANA elini uzatıp taşı sürer. Sonra homurdanır.) Yazık, bahçedeki ağaçları hiçbir vakit göremiyecek. Öyle güzel şeyler ki ...

MARCELLE (Çok alçak sesle.): Belli olmaz. (ANA ile MARCELLE oyunu sürdürürler. OĞUL dipteki odaya geçmiştir.)

ANA (Homurdanarak.): Akşam yemeğine kadar bir şeyler yapmalı, bir şeylerle oyalanmalı. Ne yapabiliriz küçük?

MARCELLE (İyimser) Bir şeyler buluruz elbet. (Zaman geçer. ANA birden elinin tersiyle dama tahtasının üstündeki taşları yere fırlatır. MARCELLE'in taşlarını dışarı atar ve kendi taşını damaya çıkarır. Dama tahtası ve taşlar yere düşmüştür. MARCELLE onları sessiz sessiz toplar.)

ANA: Dama!

PERDE II

TABLO II

(ANA, MARCELLE ve OĞUL, yüzleri seyircilere dönük, yerlerinde sayarak, yavaşça yürümektedirler. MARCELLE'le OĞUL, ANA'nın kollarına girmişlerdir. Magenta'dan dönmektedirler. ANA'nın tutuk bir hâli vardır. Keyfi yerinde değildir. MARCELLE, ANA'ya içten bir yakınlık göstermektedir. OĞUL bitkin bir halde.)

ANA: Laf mı bu? Karyola yeni olunca ölmez miyim sanıyorsun? Ne münasebet, bir daha uyanmamamacasına uyurum. Buna da üzülmemeli, nasıl olsa ölecek değil miyim? Gün geliyor, insan yataktan hiç kalkmak istemiyor. Rahat geliyor yatak, sıcak geliyor. Sorumluluksa, o da yok. (Sesi uzaklaşıyor-muş gibi anlaşılmaz bir hal alır.) Söylemeden yapamıyacağım, Mimi iki yıldır kafasına bir şey koydu. Ne mi koydu? Bilir miyim? Bana söylemediğine göre herhalde hoş a gidecek bir şey olmasa gerek. Değ il mi? Mimi birisiyle konuşuyor, anlıyor musun? Söyledim mi sana? Haa? Söyle-

medim mi? Peki işte söylüyorum. Mimi birisiyle buluşuyor. Bunun yeni bir şey olmadığını, Mimi'nin bana hiçbir vakit açılmadığını söyleyebilirsin. Ama bu defa aklından geçirdiği şeyi, çevirmek istediği dolabı anlayamadım. (*Sözleri anlaşılmaz. Seyircilerden uzaklaşıyormuş gibi, sesler uzaktan gelir. Belki de zaman zaman seyircilerden uzaklaşıyorlardır.*) Mimi kırk ikisinde. Sinemaya gidiyor, gidince de sinemayı sevdiğini anlıyor. Doğru değil ama gidiyor işte... Mimi oraya koş, Mimi buraya koş! Biz de Mimi'ye pek hor davranıyoruz. Başkalarına yaptığımızı ona da yapıyoruz. Peki, ya Mimi'nin sinemaya yalnız gitmediğini söyleyecek olursam ne yaparsın? (*Sözleri gene anlaşılmaz olur.*) Mimi'nin durumunu görüşmek için , gittim Belediye Başkanını buldum. Bana dedi ki ... Ne demişti sahi? Size şöyle yoluyla, iziyle anlatayım da orada bana verilen payeyi anlayın. Ne demişti bakayım? Hay Allah! Belediye'den dönünce Mimi'ye Başkan'ın sözlerini aynen tekrarlamıştım. Hah hatırladım, dedi ki: "Sayın bayan!" (*Sessizlik.*) Yani benim değerimden söz açtı, çok önemli bir insan olduğumu söyledi ve işimin güçlüğünü belirtti.

OĞUL: Mimi'nin durumunu görüşmek için Belediye Başkanına gittim dedin, ona Mimi için ne söyledin?

MARCELLE: Sinema canım!

ANA (*İki yüzlü.*): Sinema, sinema! (*Sessizlik.*)
Artık bundan sonra Mimi'ye bir şey anlatmıyacağım. Fil gibi, bir şeyi unutmuyor, Bunu bildiğim için, bir şey oldu mu hemen ona anlatırım. Anlatınca da onları unutmamak için kendimi yormam. Ama ne oluyor? Aklımda bir şey kalmıyor. (*Bir süre.*) Belediye Başkanı dedi ki: "Sayın bayan!" (*Sessizlik.*) Falan filan feşmekân ... Haa ... Durumum İktisat Meclisi tarafından ciddi bir şekilde incelenmiş, yaptığım işler çok, çok yararlı bulunmuş. Sizin anlayacağınız, bir sürü dil döktü. Ben bunları sormamıştım ama, anlattı işte. (*Uzun süren anlaşılmasız sözler.*) Mimi, cenazemin ana yurda gönderilebilmesi için müsaade çıkardı. Altmış altı yıl, iyi kötü yaşadım. Ama gerisini hiç sorma. Bunu kimse bilmez. Altı yıl önce, bir sabah uyandığım vakit, dünyada yapayalnız kaldığımı anladım. Pek tepeden inme olmuştu bu. Yaptığım işleri çok yararlı bulduklarına göre, demek her yaptığıma göz yumacaklar. Yo, kuruntuya kapılmıyorum. (*Anlaşılmasız sözler.*) Söyledim mi sana? Belediye Başkanıyla memleketin ileri gelenleri Mimi'ye büyük bir saygı besliyorlar. (*Anlaşılmasız sözler.*) Ah, ben asıl neyi unuttum biliyor musunuz? Bu karyolayı oradan alacaktım. Paris'tekiler ne sağlamlık bakımından, ne güzellik bakımından oradaki karyolalardan üstün değil. Ah, budalalık ettim. Size de gülünç oldum. Bu sonu gel-

mez bulvarda sizi saatlerce yürüttüm. Ah yavrularım, boşuna yordum sizi. (*Anlaşılmaz sözler.*) Yoo, Mimi'yi gözetleyemem. Yapamam. Ne diye gözetleyeyim, o zaten orada can sıkıntısından helâk oluyor. Mimi akli başında bir kızdır. Bu çılgınlıklar da geçer. Haa, geçen gün "Grand Café" nin önünden geçiyordum. Kimi gördüm dersin? Mimi, Belediye'de çalışan erkeklerle bir masada oturuyor mu? Biliyorum, bunun önemi yok diyeceksin. Yok elbet. Belediye memurlarıyla hoşlanmıyacağım şeyler konuşsa da önemi yok ... Söyledim mi? Mimi artık beni sevmiyor. Sevgi diye bir şey kalmadı onda. İşini sadakatla, aksatmadan yapıyorsa görev duygusu yüzünden yapıyor. Ona hiçbir takazada bulunamam. (*Sesi sevimsizleşmiştir.*) Söyledim mi? Bütün hesaplar onun elinde. Ne yapabilirim? Mimi'yi çok yanlış tanımışım. Böyle zamanda gene birçoklarından iyi ama. Her cumartesi paralardan payıma düşeni ayırır. Mimi oradan ayrılmaz artık. Balık nasıl denizden çıkamazsa, o da oradan çıkamaz. (*Anlaşılmaz sözler.*) Ama Mimi'nin gene de anasına iki yüzlü davrandığına inanmak istemiyorum. Nedir, ben konuşurken yüzünde beliren gülümseme yok mu? İşte ona tutuluyorum. Bir görsen ... bir dediğimi iki yapmaz. O kadar muntazam çalışır ki, saatler bile utanır ondan. Şimdi bak, o kadar uzakta olduğum halde aklımda hep o. Ah, ağzı var dili yoktur

Mimi'ciğimin. Bilir misin, Mimi çok mutlu. Bir süreden beri hayatında uzun uzun beklediği bir şeye kavuştu. Sana, geceleri buyruğuma uyarak karabinasıyla etrafı gözetlediğini söyledim ya, yalan. Geceleri yarış otomobilini aldığı gibi basıp gidiyor. Nereye mi? Ne bileyim! Bundan çok korkuyorum, çok korkuyorum! Sana bütün gerçeği söylemek isterim. Düşünüyorum da, artık sadece seni sevdiğimi anlıyorum. Ötekileri unutmaya başladım bile. Uyumuyorum, Mimi'yi bekliyorum. Geç vakit dönüyor. Ağzımı açıp bir şey söyleyemiyorum. Bir şey, bir şey ... Söylesem hemen başını alıp gidecek. Pamuk ipliğiyle bağlı bana. Bu yüzden ağzımı açamıyorum. Varsın geç dönsün, dönüyor ya! Artık sert yapacak halim kalmadı. Hep alttan alıyorum yavrum. alttan alıyorum.

OĞUL: Saklama, yoksa Belediye Başkanıyla Mimi arasında

ANA (*Baklayı ağzında çıkarır.*): İki aya kadar evlenecekler. İşte her şeyi öğrendin.

OĞUL (*Durur, ANA'yı kollarının arasına alır.*): Ah, çok sevindim anne, çok sevindim.

MARCELLE: Ben de sevindim.

OĞUL: Niçin sustun?

ANA (*Konuşmaz , üzüntülüdür.*): Ne bileyim, sustum işte. Başkalarının elde ettiği şeyi, senin elde edemediğini gördükçe, ipin ucunu kaçırıyorum. (*OĞUL da üzüntüye kapılmıştır, ANA'ya acılı acılı bakar.*) Çok eskiden başladı bu: iki yıl önce. Sineye çekmek-

ten başka çarem yok. Evet kızımın mutluluğuna kollarım açıktır. Mimi'nin yüksek kişilerle ilişkilerini öğrendin. Fabrika için gene de bir şeyler yapabilirsin. Eğer (*Anlaşılmaz sözler.*) Yani kısacası, çok yalınızım yavrum. Bütün umudum sende. (*Alçak sesle.*) Zaman zaman ne düşünüyorum bilir misin? Son saatimin yaklaştığını hisseder etmez, Mimi'den habersiz dinamit alayım, fabrikayı uçurayım. (*Anlaşılmaz sözler.*) Ben de fabrikayla birlikte uçacağım. Bunun için en uygun saati bekleyeceğim. Akşam yemeğinden sonra, Mimi sevgili Belediye Başkanıyla olduğu bir sıra ... Havaya uçarken de biricik evladımın, senin adını haykıracağım. (*Anlaşılmaz sözler.*) Ama Mimi'den nasıl vazgeçebilirim? Benimle çene çalıyor, hiç değilse. Gerçi anlattıklarının yarısı yalan ama, ne de olsa oyalanıyorum. (*Anlaşılmaz sözler.*) Ama sen yok musun sen... seni görünce... (*Hatırlamak için gözlerini kapar.*) içim hop ederdi. (*OĞUL, ANA'yı bırakır. Ama ANA bunu sezinlemiştir.*) Bütün gün ağaçlardan aşağı inmezdin. Ne tuhaf bir çocuktun. Hiç böyle şey görmedim. Kendini öyle içten, öyle derinden verirdin ki oyuna (*Anlaşılmaz sözler.*) Öteki çocuklarıma sert davrandığımı söylerlerdi. Hıh, sözde iyi bir anne değilmişim. Ne biçim insan bunlar? Bu ne biçim anlayış? Seni herkesten çok sevmiyecek miyim? Kim karışabilir buna?

İKİNCİ TABLONUN SONU

TABLO III

(Bir gece kulübü. Soluk bir ışık. Akşam daha yeni olmaktadır: Kalabalık yok. Herkes akşamı beklemektedir. Fon müziği: Bir Antil vals. Tezgâhın önünde iki adam hem martinilerini içerler, hem de zar atarlar. BARMEN elindeki bir kokteyl kabını çalkalar. JACQUES, ANA ve MARCELLE gelir. MARCELLE tezgâhı dola-
narak dipteki odaya geçer. BARMEN, tezgâhın arkasından çıkıp JACQUES'la ANA'ya doğru gelir. Tanışma.)

OĞUL (Biraz canı sıkkın.): Annem ... Bay Dédé
(BARMEN'in kulağına bir şeyler söyler,
o da başıyla evet işareti yapar.)

ANA: Beni görölmeyecek bir yere oturtun.
Ama koca bir şise şampanya getirmeyi de
unutmayın ha!

BARMEN: Tanıştığımıza çok memnun oldum
sayın bayan. Jacques her vakit sizden söz
açar.

ANA (Kurumla.): şampanya soğuk olsun lütfen.
Le Moët bulunur mu sizde?

BARMEN: *Le Moët* mi? Bařüstüne. (Sözlerini
ANA'nın işitmediğini sanır, bir sağırla konu-
şuyormuşcasına önceki sözlerini yüksek sesle
tekrarlar.) Jacques sık sık sizden söz açar.

ANA: Ne oluyorsunuz? Sağır mıyım ben? Bağırmayın! (*Bir süre.*) Ben onun övündüğü bir kimseyim. Bunun için benim adımlı dilinden düşürmez. Herkesin çokluk öldüğü bir yaşta zengin oldum. Oğlumun beni gözünde büyütmesi de bundandır. (*ANA, BARMEN'in işaret ettiği bir köşeye oturur. BARMEN, ANA'nın mantosunu çıkarır. ANA, BARMEN'in elinden mantoyu alarak iskemlesinin arkasına yerleştirir. Kollarında sadece birkaç bilezik vardır. OĞUL, BARMEN'le uzaklaşır.*)

OĞUL (*ANA'ya alçak sesle.*): Ben gidip değişeyim. On dakikaya kadar gelirim. (*OĞUL da dipteki kapıdan çıkar. BARMEN, ANA'ya büyük bir saygıyla yaklaşır. Sonra gene tezgâha gider, orada bir şeyler yapar, bir buzluğa buz koyar, sonra gene ANA'nın yanına gelir. Bu, böylece sürüp gider.*)

BARMEN. Yolculuğunuz iyi geçti mi efendim?

ANA: Çok ... teşekkür ederim.

BARMEN: Uzun sürmedi ya?

ANA: Otuz iki saat. (*BARMEN buzluk ve şampanya şişesiyle ANA'ya doğru gelir. ANA konuşmasını sürdürür.*) Oğlumu beş yıldır görmedim. Burada bulunuşum sizi rahatsız ediyorsa, çekinmeden söyleyin. Oğlum daha ilk geceden beni evde yalnız bırakmak istemedi de

BARMEN (*ANA'nın bardağına şampanya koyar.*): Sizin burada bulunuşunuz bana ancak şeref verir sayın bayan.

ANA (*Sözünü tamamlar.*): İsterseniz müşterilerini-
ze kim olduğumu bilmediğinizi de söyleye-
bilirsiniz. Buraya tesadüfen geldiğimi, si-
zin de ses çıkarmadığınızı... İşte canım, ne
isterseniz söyleyin.

BARMEN (*Bu kadar üstelemeden şaşırmış.*): Rica
ederim sayın bayan!

ANA: Doğrusunu söylemek gerekirse, burayı
çok merak ettim de

BARMEN (*Şaşkın.*): Rica ederim, müşterileri-
mi tanırım. Burada size dil uzatacak kimse
yoktur.

ANA (*Belirli bir biçimde ciddi.*): Yaşımı unutu-
yor musunuz?

(*BARMEN katıla katıla güler. ANA da
onunla birlikte güler.*)

BARMEN: Benimle şaka ediyorsunuz gali-
ba?

ANA (*Gülmesi geçtikten sonra.*): Sizden bir şey
daha sormak isterim. Yooo, önemli değil.
Biliyorsunuz, oğlumu uzun zamandır gör-
medim. Birkaç yıldır, işlerine karışmaya
hakkım olup olmadığını düşünürüm hep.
Ne bileyim, onu burda gelip görmem
doğru mu ? İnsanların çoğu, bu yaşlarda,
böyle şeylerden hoşlanmaz.

BARMEN (*Sorulacak şeyi anlamıştır, canı sıkkın.*):
Jacques burada sadece on beş gündür
çalışıyor.

ANA: Kusuruma bakmayın. Ana ile oğul ara-
sında böyle şeyler pek konuşulmaz da
Gerçi Jacques bir şeyler anlattı ama ben

anlayamadım. Çekinmeyin, her şeyi anlatın.

BARMEN: Burada oğlunuzun yaptığı işin adı yok, sayın bayan. Her şey yapar, hiçbir şey yapmaz.

ANA: Teşekkür ederim.

BARMEN: Müşterileri karşılar, onlarla dans eder, yani hep burda. Yaptığı en önemli iş yani hep burda, anladınız ya !

ANA: Gene de meslek sayılır. Herkes yapamaz bunu. Kolay mı?

BARMEN: Kolay değil! Ayrı bir incelik ister ... iyi giyinmek ... kibarlık ... az çok güzellik yani bunun gibi şeyler. (*Sessizlik. BARMEN konuşmayı sudan şeylere kaydırarak sessizliği bozar.*) Ne gün geldiniz efendim, çok oldu mu?

ANA: Bu sabah geldim.

BARMEN: Bir hayli yorulmuşsunuzdur.

ANA: Yooo, hiç yorulmadım.

BARMEN: Büyük şehirlere uğradınız mı bari?

ANA: Roma'ya uğradık. Spagetti yedim, kianti içtim.

BARMEN (*ANA'nın sözünü tamamlamak için.*): Mükemmel!

ANA: Ne mükemmeli? (*Bir süre. BARMEN, ANA'yı inceden inceye süzer.*) Bileziklerime mi baktınız Bay Dédé? Adınızı söyleyebilirim değil mi? (*BARMEN memnurlukla evet işareti yapar.*) Çok zenginim bay Dédé. Oğlum yanınızda çalışıyorsa, kendi kafasızlığı Yoksa o da para babası.

Onun da bu zenginlikte hissesi var. Her ay payına düşeni kendisine gönderebilsem, altın içinde yüzer. Bunları yanlış düşünmemeniz için söylüyorum.

BARMEN: Biliyorum, biliyorum sayın bayan.

ANA: Hı, bir fabrikam var. Seksen işçi çalışıyor.

BARMEN: Seksen mi? Desenize büyük bir fabrika!

ANA: Kızım da yardım ediyor. O kadar iyidir, o kadar iyidir ki kızım! Bunları da ne düşünüyorum? İnsan yolculukta, yolculuktan başka bir şey düşünmemeli. Öyle değil mi bay Dédé? Şu bardağı doldurun bakayım.

BARMEN (*ANA'nın bardağına şampanya doldurur.*) Affedersiniz, boşaldığını görmeliydim. Ben buna çok dikkat ederim ama

ANA (*Acı.*): Olur böyle şeyler. (*Şampanya içer, damağıyla tadını yoklar, sonra kibar insanlar gibi düşüncesini bildirir.*) Nefis! (*BARMEN, ANA'nın şampanyanın tadına bakmasını bekler, sonra tezgâha gider. MARCELLE ile JACQUES gece kılığı ile gelir. ANA gözlüğünü takar, onları gülümseyerek süzer. MARCELLE ile JACQUES bunun farkına varır. OĞUL'un kendisinden utandığını anlayan ANA gözlüğünü çıkarır. Müzik bir Antil valsı çalar. ANA mutludur.*)

ANA: Simokin sana çok yakışıyor, farkında mısın?

OĞUL: Sıkılmadın ya!

ANA: Bay Dédé yalnız bırakmadı. Sıkılmak şöyle dursun, Mimi'yi bile unuttum. Her şey bana Mimi'yi unutturuyor. İçsene!

OĞUL (*Çok içten; ANA'yı kolları arasına alır.*): Ben onu senin için getirttim. (*Müzik Mavi Tuna'yı çalar. ANA, kendinden geçmiş, tempo tutar.*)

ANA: Olmaz, olmaz.

OĞUL: Şöyle üç kere anne, üç kere dönelim otur. Ahtım var.

BARMEN (*Elinde üç bardakla gelir.*): Jacquot, doğrusu anana diyecek yok.

OĞUL (*BARMEN hiçbir şey söylememiş gibi.*): Gel.

(*ANA kalkar, OĞUL'un kollarında vals yapar. Üç defa dönerler, ANA hep gülümsemektedir. BARMEN, MARCELLE ve iki müşteri de onlara gülümseyerek bakar.*)

OĞUL (*Dansederken alçak sesle.*): Dünyada tek sevdiğim insan sensin, bunu iyi belle.

ANA: Biliyorum yavrum. Sus! (*Yeniden masaya otururlar. ANA memnun. BARMEN'e.*): Yemiş gibi bir şeyler bulunmaz mı sizde?

BARMEN: Ne emredersiniz?

OĞUL (*ANA gibi neşeli.*): Öleceksin. Daha sofradan yeni kalktık. Yemediğimiz kalmadı.

ANA: Fena mı ? İnsanın ölümü yiyecekten olsun. Siz acıkmadınızsa yemezsiniz...

(*OĞUL tezgâha giderken ANA kendi kendine Mavi Tuna'yı mırıldanır.*) Ne tuhaf, şu valsler hiç eskimiyor. Sen de aynı düşüncede misin küçük?

MARCELLE: Tabii. Ah, gelişinize ne kadar sevindim!

BARMEN: Kötü, kadın sapıtmaya başladı.

ANA (*Çocuksu.*): Bay Dédé, bunlara az bir şeyin dokunmayacağını söylesenize.

BARMEN: Melba sever misiniz?

ANA (*Kendinden geçmiş.*): Peş melba mı? Bayırlırım. Orada peş melba nedir bilmiyorlar.

OĞUL (*Neşeli.*): Tamam Dédé. Üç olsun.

(*OĞUL salonun pek iyi seçilmeyen bir köşesine gitmiştir. Oradan müşteriler girer içeri. ANA, MARCELLE'le yalnız.*)

ANA (*Tatlı.*): Hadi kızım biraz da kendi hayatını anlat.

MARCELLE (*Budala ve sevimli.*): Değmez ki ...

ANA (*MARCELLE'e dikkatlice ve tuhaf tuhaf bakar.*): Sen ne cici şeymişsin böyle!

MARCELLE (*Utanmış.*): Belki ciciyim ama

ANA: Aması ne?

MARCELLE: Alışın biriyim. Farketmediniz mi, çok , çok alışım. Şimdiye kadar beni alık bulmayan birine raslamadım.

ANA: Peki kimlerdensin sen bakayım?

MARCELLE: Bilmiyorum.

ANA (*Biraz sabrı taşmış.*): Bilmiyor musun? Canım, insan gene de bir şeyler bilir.

MARCELLE (*Masal anlatıyormuş gibi.*) Altı aylıkken, bir kış günü, République Meydanı'nda bulmuşlar beni. Nerdeyse donacaktım.

(*Dinmiş olan müzik yeniden başlar. MARCELLE hikâyesini anlatırken çok ağır tempolu bir fokstrot çalınır.*)

ANA: Hadi, anlat!

MARCELLE: Bir yetimhaneye yerleştirmişler. On üç yaşına kadar orada kaldım. Size daha başka şeyler anlatmak isterdim. Ama hikâyem bu işte. Bunun üzerine on üçümü doldurunca bir terzinin yanına verdiler, dikiş öğreneyim diye. Orda bir yıl kaldım. Can sıkıcı bir yerdi. Bir şey öğrenemedim. Bunun üzerine
(OĞUL elinde melba bardaklarıyla tezgâhtan gelir ve bardakları masanın üstüne koyar. ANA gözlerini melbalara diker.)

OĞUL (MARCELLE'e.) Kim sordu sana bunları?

ANA (Gözleri melba bardaklarında.): Ben sordum. Bırak ta bitirsin. Hadi kızım!

MARCELLE: Dikiş öğrenemiyceğimi anlamışlardı ... Bunun üzerine... Auvergne'de köylü bir ailenin yanına verdiler. İnek çobanlığı yapıyordum. Bir şey öğrendiğim yoktu ama durumum hiç te fena değildi. Yiyecek boldu. Temiz hava, her şey, her şey vardı. Üstelik, dayak diye bir şey de yoktu. Ama günün birinde, şeytana uydum, evden beş frank aşırdım. Dünmüş gibi hatırlarım. Noel'den bir gün önceydi ...

OĞUL (MARCELLE'in taklidini yapar.): Bunun üzerine evinde kaldığın köylü yetimhaneye uzun bir mektup yazdı ve "Bir baş soğan bir kazanı kokutur." dedi.

ANA (Gözleri melba bardaklarında.): Aman ne sıkıcı hikâyeymiş! Bitmek te bilmedi. Bu gidişle...

MARCELLE (*Çok çabuk.*): Bitiyor, bitiyor
Ben mi dönecektim yetimhaneye ? Allah
esirgesin! Gerçi yetimhane dışardan hiç
te kötü değildi. Ama hapsolup kalıyor-
dunuz içerde. Bunun ne demek olduğunu
bilemezsiniz.

OĞUL: Mağaraya gel, hadi çabuk, çabuk.
Acı biraz.

ANA: Kısa tut.

MARCELLE (*Çok çabuk ama anlaşılır biçimde.*):
Bunun üzerine... bir gece kirişi kırdım.
Git, git, git; bir mağra çıktı önüme. Cler-
mont'a giden yoldaydı. Dünmüş gibi ha-
tırlarım. İşte bütün hikâyem.

ANA: Çocuklar, felâket! Melbalar erimeye başla-
dı. Ben yiyorum. (*Melbayı çok beğendiğini bel-
li eden hareketler.*): Peki mağrada ne yaptın?

MARCELLE: Hiiiç ! Ne yapabilirdim? Alt
tarafı bir mağra. İçinde sadece kocaman
bir köpek vardı.

ANA (*Melbasını yiyerek.*): Hele, hele!

OĞUL (*Melbasını yemeye başlıyarak.*): Hepsi
o kadar. Bitti işte.

ANA: Bitmedi .... canımı sıkma.

MARCELLE (*Çok çabuk.*) Mağrada iki gün
iki gece bekledim. Polisten korkuyordum.
Bunu söyleyebilirim. Ağzıma koyacak bir
şeycikler yoktu. Bereket, bir kaynak vardı.
Onun için su sıkıntısı çekmedim. İki gün
sonra da bir kamyon şoförü çıka geldi. İşte
hikâyem. Bu defa bitti. (*Melbasını yemeye
başlar.*)

OĞUL: Tabii, bitmez olur mu?

ANA (*Birden hikâyeye ilgi duyarak.*): Ya kamyon şoförü, nasıl biriydi?

MARCELLE: Artık yaşamaya başlamıştım.

ANA: Yani ne demek istiyorsun?

MARCELLE: Şey (*Cevap bulmaya çalışır.*)
Herkesin yaptığını yapıyordum.

ANA: Başından geçenler, pek akıl alacak şeyler değil küçük. Neyse melba çok güzelmiş. (*MARCELLE'e*) Yavrum Marcelle! Sana adınla seslenebilirim değil mi? Bütün yaptığın şeyleri, biliyorum ben de yapardım. Bunları sana açlık yaptırtmıştır.

OĞUL (*Gülerek.*): Acaba? Ye melbanı, ye, ye!
(*MARCELLE'in yanına bir MÜŞTERİ¹ yaklaşır, onu dansa davet eder. MÜŞTERİ ile MARCELLE öteki salonda dansetmeye giderler.*)

MÜŞTERİ: Bayan

ANA (*MARCELLE'in uzaklaşmasını seyreder.*):
Çok cici kız. Sabahleyin pek farketmemiştim.

OĞUL: Önemli değil!

ANA (*Üzüntülü.*): Amma yaptın! Onun önemini ben bilirim. Hadi sus, sus!

OĞUL: Sen gelmeden onu sepetlemiştim. Ama gene geldi. Şöyle lokum gibi bir kız bulmak istiyordum. (*Güler.*) Güzel, ipince, şipşirin bir şey. Olmadı.

---

1) Eğer oyunun sahneye konulmasında bir fazla oyuncu zorluk yaratırsa, BARMEN, MARCELLE'i çağırıp ona, söz gelişi, kendisini tango için beklediklerini söyleyebilir.

ANA: Geçen defaki çok güzeldi. (*MARCELLE'in bardağını işaret eder.*) Zavallı yavru, mel-bası da yarıda kaldı.

OĞUL (*Umursamaz.*): Aldırma !

ANA (*OĞUL'u inceden inceye süzerek.*): Yavrum, bakıyorum sende acıma diye bir şey yok.

OĞUL (*ANA'yı kendinden soğutmaya çalışarak.*): Yok ya! Hatırlasana, ne zaman yufka yü-reklilik gösterdimse, burnumdan gelmiştir.

ANA (*Kimseyi inandırmaya çalışmadan.*): Aç in-sanların karınlarını doyurduklarını görmek beni memnun eder. Bu, ne iyilikten, ne duy-gululuktan, ne de aptallıktandır. Bu, sadece, insanın çocukları olduğunu anlatır.

OĞUL: Böyle olmadığımı üzgünüm ... Ama ne yapayım, senden başkasının iyliğini düşünemiyorum.

ANA (*İkisi de çok yalnız kalmışlardır.*): Peki be-nim için ne gibi bir iyilik düşünüyorsun?

OĞUL (*Tehlikeyi sezer.*): Senin ölümsüz ol-manı istiyorum yalnız senin. Ne yani, bir eksiğin mi var?

ANA: Ne yazık ki var! İç biraz, iç! (*OĞUL'un bardağına şampanya koyar.*) Çok kafasızsın. Kimse istemedi kötü olmaz ... sen de ola-mazsın. Ama bak, kötü olmak da kolay değil, zaman ister. Ben oldum ama!

(*İkisi de şampanyalarını içerler.*)

OĞUL (*Gülmeye çalışarak.*): Biliyorum.

ANA: Kötülük ve haksızlık yapan biri oldum. (*Birden umutsuzluğa kapılır. Hıçkırır.*) Fabrikamdaki işçiler yok mu? Onları

düşündükçe içim dışıma dönüyor. Onlardan nefret ediyorum. Neden biliyor musun? Çalışıyorlar. Hayvanlar gibi çalışıyorlar. Oysa sen

OĞUL (*Güler, güç durumdadır.*): Saçmalama. Ben senin oğlunum. Üstelik de biraz gülesin diye söyledim. Sen de bilirsin ki

ANA (*Yatıştır, ama yeniden umutsuzluğa kapılır.*): Bilirim, bilirim ama kendimi tutamıyorum işte. Her şeyin olsun isterdim. Çalışmayı öğrenmeni isterdim, tembellikten olduğu kadar çalışmaktan hoşlanmanı isterdim.. Ben de neler söylüyorum? Bir sözüm, bir sözümü tutmuyor. Şimdi söylüyor, şimdi cayıyorum. Ne istediğimi bilmiyorum, ama gene de istiyorum. Kötü düşüncelerle dolu kafamın içi. Artık bu gibi duygularla savaşmayı göze alamıyorum. Hiçbir şeyim kalmadı. (*Ellerini açar, OĞUL'a doğru uzatır.*) Ne kalbim, ne saçlarım, ne uykum hiç, hiçbir şeyim. Ahlâkımı bile yitirdim. (*Yatıştır.*) Artık adımlı bile kimse almıyor ağzına. Senden başka kimsem kalmadı. (*Sessizlik.*) Koy biraz daha şampanya. Hadi, hadi.

OĞUL: Çok içiyorsun anne!

ANA (*Anlamazlıktan gelerek.*): Sen kendi iyliğini niçin istemezsin oğlum? Baksana herkese. Doğru mu bu yaptığın?

OĞUL (*Çok içten.*): Sen söylediklerimi anlamıyorsun ki Ben de iyliğimi düşünürüm elbet. Her gün, bir önceki gün gibi ilerle-

mek, sessiz sessiz ilerlemek, benim de tek isteğim. Bunun ne büyük bir zevk olduğunu bilemezsin. Herkesi kafese koymak, hiç belli etmeden Ali kıran baş kesen olmak, hiç bir şeyi dert edinmeden yaşamak, bir sürü çalışan insanın ortasında çalışmayan tek insan olmak duygusu bende de zaman zaman

ANA: İyi ya yavrum, iyi ya!

(*Sessizlik. OĞUL, ANA'ya yeniden şampanya doldurur. Öteki salona başka müşteriler gelir. Konuşanların gürültüsü. Bir kadın tezgâha yaklaşıp. OĞUL bir an ona bakar.*)

ANA (Az buçuk sarhoş olmuştur, bütün çekingenliği gitmiştir. Daha da yaşlı görünür.): Sana bilmediğin bir şey söyleyeceğim. Ben artık hiçbir şeye ağlamıyorum. Hiçbir şeye göz yaş dökmemek için andıçtım. Anladın mı? Hiçbir şeye.

OĞUL (*Çok tatlı.*): Çok iyi, çok iyi. Şimdi bak o yaz günlerinin öğleden sonralarını hatırladım. Yazlığa gittiğimiz evin her köşesinde uyurduk. Storları çeker yeşil miydi storlar?

ANA (*Tatlı, içten.*): Kimi yazlar ... Cotentin'de kiraladığımız villadakiler yeşildi.

OĞUL: Uyandığım vakit seni ağlar bulurdum kimi zaman. Sofada yere oturur, bizi uyandırmamak için sessiz sessiz ağlardın. (*Sessizlik.*) Niye ağlardın?

ANA (*Uzun bir süre cevap arar.*): Kimbilir? Unutmuşum Baban için, parasız oldu-

ğumuz için ağlardım belki. Belki de sizin ilerde, söz gelişi, kötülüğe sapacağınız, ah-lâksız olacağınız için ağlardım ilerde. Anladın mı?

(*BARMEN tezgâhın başından OĞUL'u gizlice çağırır.*)

ANA (*Hiçbir şeyin farkına varmamıştır.*): Ah, ben çok budalayım, çok zavallıyım!

OĞUL: Anne, bu kadını dansa kaldırmam gerekiyor.

ANA (*Duymazlıktan gelir.*): Boyuna uyur, okula gitmek istemezdin. Ben de uyandırmazdım. Bunun için ağlardım.

OĞUL (*Müşteriyi savsaklayarak.*): Hayır anne, hayır, uyandırırdın. (*Korkuya kapılır.*)

ANA: Uyandırmazdım Uyandırmazsanız, dünyanın bütün çocukları uyur böyle. Sonra da yılım yırtık gezerler. Uyandırmazdım.

OĞUL: Uyandırırdın. Çok iyi hatırlıyorum, perdeleri açar, beni o güzelim güneşi görmeye çağırırdın. Çikolata vereceğim derdin.

ANA: Yalan, yalan! Kardeşlerini uyandırardım da seni uyandırmazdım. Sana kıyamazdım. (*Acılı, şiir okuyormuşçasına.*) Uyanacaksın diye ödüm kopardı.

OĞUL (*Kuvvetle.*): Uyandırırdın, uyandırırdın! Yeter be!

ANA: Niçin ağladığımı sordun, ben de söyledim. Sormasaydın. (*Sessizlik.*) Bu, budur. Beş çocuğun varsa birini kendine ayırır,

kara günler için bir kenara saklarsın. Bir tragedyadır bu. (*Sessizlik.*) Hadi git danset oğlum.

OĞUL: Bütün suç bendeydi, anlıyor musun? Kes artık bu hikâyeyi. Uyanır uyanmaz ağaçlara çıkan bendim. Sen beni okulda sanırdın. Seni ağaçların tepesinden görürdüm. Avluda dolaşıp dururdun. Sen beni görmezdin. Seninle içimden alay ederdim.

ANA: Görürdüm oğlum, ama rahat bir hayat için çalıştığına inanmış gibi yapardım uzaklarda ... okulda. Ama görürdüm, hem de nasıl!

OĞUL: Al iç biraz!

(*OĞUL , ANA'nın bardağına şampanya doldurur. ANA içmez.*)

ANA: Demek hayatın hep böyle süreceğini sandın?

OĞUL (*Ürkmüş.*): İç şunu, Allah cezanı kaldırsın !

ANA (*İçer.*): Bir şeyc üzülmüyorum ama. Okusan ne olacaktı? Mimi'yi görüyorsun, iki aya kadar Belediye Başkanıyla evleniyor. Hayat gülünç, gülünç. Hadi yavrum, git danset.

OĞUL (*Öfkeyle.*): Neler söylüyorsun? Mimi evlenecek diye sevindim ben. Mimi'yle övünürüm.

ANA: İnan oğlum, her şey boş, her şey. En iyisi sırt üstü yatmak, hiçbir iş tutmamak.

OĞUL (*Yeniden memnun.*): Benim yaptığım ne?

ANA (*Yüzünü buruşturarak.*): Dur (*Söyliyecek kelimeyi arar.*) Dur... miskin miskin oturmak da can sıkıyor. Aslını ararsan, hepsi aynı kapıya çıkar: Çalışmak da o, çalışmamak da İnsan, nasıl başlarsa öyle gider. Sonunda da işte bu gemiye binersin. Ne yapacaksın biliyor musun? Her şeye boş vereceksin. En doğrusu bu.

OĞUL: Sen baksana bana. Bende mutsuz bir insan yüzü var mı?

ANA (*OĞUL'a bakar.*): Sen, sen (*Söyleyecek kelimeyi arar.*) Sen Bilmiyorum, bilmiyorum. Hadi git danset.

OĞUL (*Ayağa kalkarak.*): Peki, peki. (*Bir süre.*) Bütün suç bendeydi, anladın mı? Bu da bana vız gelir. Kardeşlerim ne yapıyor sanki? Onlar da zamanlarını yitiriyor. Bunu sen de bilirsin. Bana kalırsa, Mimi de mi zamanını yitirmek istiyor, bırak yitirsin.

ANA: Doğru, onlar da yitiriyorlar. Ama onlar bununla böbürlenecek, kurum satacak şeyi elde etmesini biliyorlar. Ne sanıyorsun? Fart furt etmek, boy satmak az şey mi? Herkes bunun tersini söyler ama inanma. İnsana haz verir bunlar. Pis, yabansı, kimi zaman acılı, ama kuvvetli, çok kuvvetli bir haz Mimi'de de var bu haller. Çok değişti Mimi. O yüzü yerde kız çoktan ortadan silindi. Mimi birdenbire başka bir yol tutturdu. O da şimdi kurum kurum kuruyor. Ah, sen sen böyle şeyler bilmezsin.

(*Bir süre.*) Git oğlum, git danset. (*OĞUL uzaklaşır. ANA yalnız kalır, kendi kendine mırıldanır.*) Seni hiç sevmedim zavallı kızım! Jacques'tan sonra getirdim seni dünyaya. Geç kalmıştın. Son çocuğum Jacques'tı. Çok iyi hatırlıyorum, güzellikle hiçbir ilgin yoktu. Sevimli de değildin. Kimsenin içini açmamıştın. Bisikletin arkasına yerleştirilmiş iki kilo şekerden hallice değildin. Bir köşede, yapyalnız, derslerine çalışıp diplomanı aldın. Kimsenin ruhu duymadı bunu. İlçenin birincisi oldun. İşte o zaman ne gibi bir şey doğurduğumu düşünmeye başladım. (*Sessizlik.*) Başımı geriye çevirip bakınca çingene çergisinden, kör dövüşünden başka bir şey görmüyorum. Bütün zorlukları aştım. Ama niçin? Bahtsız bir evlilik için mi? Yoksa kızımın gecikmiş mutluluğunu görmek için mi? Belki en iyisi Tanıya şükretmek. Ama Mimi'nin o eski çirkinliğini, o eski temizliğini, o eski kızlığını bana kim getirir? O ufarak er mi?

(*OĞUL'un buyruğu üzerine MARCELLE, ANA'nın yanına gelir. ANA, MARCELLE'i görmemiş gibi kendi kendine homurdanmayı sürdürerek.*)

ANA: Mimi'nin ne hale geldiğini anlamak için onu görmelisiniz. (*Bir mimik.*) Aynaya baktığım vakit güzelliğimi görürüm. Ama kim farkında bunun? O zavallı kız mı? Mimi'nin o eski çirkinliği nerde şimdi? O el değ-

memiş kızımın sallapatılığı nerde ? Şimdi artık onu sevenler var. Beni de sevenler var. Beni, Mimi'yi. Mimi sevgiye iyice doydu. Evet, beni de seviyorlar. Beni, annemin o bücür yavrusunu. Bunun için mi Tanrıya teşekkür edeyim? Annemi kışlaya girerken görüyorum şimdi. Yani ne yapayım? Kışlayı bayraklarla mı donatayım?

MARCELLE (*Umulmaz bir davranışla.*): Ne anlattığınızı bilmiyorum. Ama sizi işitenler muhakkak haklı olduğunuzu söyleyeceklerdir.

ANA (*MARCELLE'in orada olduğunu farkederek.*): Nerdeydin sen?

MARCELLE (*Yalan söyleyerek.*): Danstan sonra biraz dışarı çıktım, hava almak için. O kadar çok yedik ki ... Biraz açıldım. (*OĞUL dansetmektedir. ANA onun dansını seyreder ve MARCELLE'in sözlerine kulak asmaz.*)

ANA (*Dalgın.*): Oğluma bak aslanlar gibi dansediyor.

MARCELLE (*Hayran.*): Bilirim, bilirim. Daha yorulmadınız mı?

ANA (*Söylenenleri işitmiştir. İçi sikkındır, boyuna aynı şeyleri tekrarlar.*) İstese her şeyin üstesinden gelir.

MARCELLE (*Açılmak ister.*): Sayın bayan, oğlunuzu çok seviyorum.

ANA (*Söyleneni işitmemiştir.*): Dağları bile devirir. İki yüz işçiyi parmağının ucunda döndürür. Kral gibi, işçiler kralı gibi.

MARCELLE: Niçin sevdiğimi bilmiyorum ama, seviyorum işte.

ANA (*Şaşırmış.*): Ne yazık ki kızım...

MARCELLE: Yoo, o beni sevmiyor. O beni hiç sevemez. (*Sevimli.*) Beni görmeyesiniz diye evden kovmaya kalktı. Ama buna ses çıkarmadım.

ANA: Doğrusu ses çıkarmayıp ta ne yapacaktın? Başka bir şey yapabilir miydin?

MARCELLE: Haklısınız.

ANA: Okula gitmeyi sevmezdi. Her şey böyle başladı. İşin can alacak yanı bu: Okula gitmek istemezdi. Nokta. O kadar.

MARCELLE: Hiç mi gitmek istemedi?

ANA: Hiç.

MARCELLE: Ama gitmiş olsaydı, belki bugünkü gibi sevmiyeccektiniz onu.

ANA: Evet, o zamanda başka şeyler olurdu. Hiçbir şeye üzülmemeli.

MARCELLE: Çok doğru, hiçbir şeye üzülmemeli. (*Bir süre.*) Hiç değilse beni evden atmasa başka bir şey istemem.

ANA: Kimi çocuklar yollarını kendileri bulur. Kimileri ise başı boş dolaşır. Bunu kendi çocuklarınızdan ölçebilirsiniz. (*Bir süre.*) Seni evden mi atmak istiyor?

MARCELLE: Evet, her sabah kovuyor beni.

ANA (*Çok değişik, hemen hemen kaba bir sesle.*): İçki koy. Hadi durma.

MARCELLE: Peki efendim.

ANA: Lafı nereye getirmek istediğini görüyorum. Hayır, hayır benimle gel demiyecce-

ğim. (*Masanın üstüne vurur.*) Gözüm o kadar yıldı ki ....

MARCELLE (*Şaşırmış.*): Ama efendim...

ANA: Bak , üç yıl önce olsaydı, sana gel derdim. Madem evsiz barksızsın gel benimle. Öyle çok odam var ki Zaten, er geç Mimi de o pis, o aznavur Belediye Başkanıyla evlencecek, benimle gel derdim sana. Benimle gel, çünkü yanlış anlamadımsa, bundan başka bir şey yapacak durumda değilsin. Evet sana böyle derdim. Ama şimdi söylemiyorum. Hayır söylemiyorum.

MARCELLE: Üzmeyin kendinizi!

ANA (*Yeniden masanın üzerine vurur. Yakışık almayan bir hali vardır, sarhoş olmuştur.*): Gel derdim ama geçti artık. (*Şampanyasını içer.*)

MARCELLE (*Çok içten.*): Size size bir şey söylemek istiyorum. Sabahtan beri hep aklımdan geçiyor, göze alamıyorum. Şey ... siz saygıdeğer bir bayansınız, önemli bir bayansınız bense az buçuk orospuluk yapan biri... ama işte ikimiz de aynı durumdayız ikimiz de yapıyalmız.

ANA (*Sözünü keserek.*): Sanki dünyada kuşlardan başka bir şey yokmuş! Bütün gün ağaçlardan inmezdi. Varsa kuşlar, yoksa kuşlar. Mendebur hayvanlar! (*Sessizlik.*) Bu, olur mu? Bu, yapılır mı? Bir de kötülük ha? Oysa herkes, en haylazlar bile iylik yapıp denize atmaya bakarlar. Bu yavruyu,

bir sandalye kadar bile insanı tedirgin etmeyen bu yavruyu her sabah kovmanın âlemi var mı?

MARCELLE (*ANA gibi sarhoş olmuştur.*): Kötülüğünden değil, başkalarına benzememesinden yapıyor.

(*Bu konuşmalar sürerken ANA ile MARCELLE bir yandan da içkilerini içerler. MARCELLE, BARMEN'e ikinci bir şişe şampanya getirmesi için işaret eder.*)

ANA: Başkalarına benzemiyor ha? Bir kere kendisine bak da öyle konuş. Eskiden belki benzemezdi, kabul. Ama şu haline bak şimdi. Dans edişinde bir ayrılık var mı? O da onlar gibi tepinmiyor mu? Saçma, saçma!

MARCELLE (*Gülerek.*): Evet belki haklısınız. Doğrusu, kimse kimseden farklı değil.

ANA (*Yatışmış.*): Kimse, kimse (*Bardağını MARCELLE'e uzatır, o da şampanya doldurur.*) Bilir misin, Mimi gittikten sonra fabrikada on kat daha yalnız olacağım. Ama gene de sana gel demiyorum.

MARCELLE (*Yalvarmaklı.*): Unutun bunları artık. Yalvarırım başka şeylerden açalım.

ANA (*Vurdumduymaz.*): Hayır, gel demiyeceğim. Ölümün eşiğinde olduğum halde, yalnızlıktan kıvrandığım halde demiyeceğim. Bağışla beni. Eskiden öğretmendim ben, işte kendime göre bir konuşmam var. Artık kimseye gel demiyeceğim. Ah,

şu Mimi'yi bir aşırısam fabrikadan! İstedğim tek şey, yanımda kimse olmasın, ama kimse.

MARCELLE (*Sızlanır.*): Hep aynı şeyleri tekrarlıyorsunuz. Bırakın bunları başka şeyler konuşalım.

ANA (*Masanın üstüne vurarak.*): Ya ben boyuna aynı şeyleri tekrarlamaktan hoşlanıyorsam? Ya istediğim şeyleri tekrarlamaktan hoşlanıyorsam?

OĞUL (*ANA bu defa sözlerini bağırarak söylediği için bunu birdenbire işiten OĞUL öteki odadan gelir.*): Anne, içme artık. (*MARCELLE'e*) Deli misin, ne diye içirtiyorsun? (*İki müşteri onları seyre gelir. Belli etmeden gülerler. BARMEN'in camı sikkın.*)

ANA (*İyiden iyiye sapıtmıştır.*): Bütün mutluluğum o küçük fabrika. Bunu çok görüyorlar bana. Şimdi burdayım ama, bundan ne çıkar? Değil mi? Dünya gözüyle oğlumu bir defa daha göreyim dedim. Bunu görev bildim. Başka bir düşüncem yoktu. Son görevimi de yaptım. Bu, son. Gözüm arkada kalmıyacak. Bundan sonra ne olursa olsun, umurumda değil. Kılımı bile kıpırdatmam. İşitiyor musun? İsterlerse o kokuşmuş fabrikayı da alsınlar. Onların olsun! Her şeyimi veriyorum. Kızımı, fabrikayı Ama son günlerimi kimseyle bölüşemem. Yapyalnız kalacağım. Yalnız kalmaya ihtiyacım var. Daha da mutsuz olmak istiyorum. Daha yalnız, yapyalnız.

Niçin mi? Onu ben bilirim. Nedenini öğre-
nemiyeceksiniz siz. Düşünmeye ihtiyacım
var, çok çok düşünmeye. Yetmiş iki yıldan
fazla süren bu güldürüden yakamı sıyırmak için uzun uzun düşünmeye ihtiyacım
var. Hiçbir işe yaramayan yetmiş iki yıl
hiçbir işe , hiçbir işe Ölüm daha boy
göstermediğine göre bir çare arayalım.
Önünde, sonunda bir yol buluruz elbet.
Bütün geçmişimizin üstünden bir sünger
geçirelim. Genç kızlar gibi çiçeklerle dona-
nalım. Ah, sizin topunuzu denize atmalı,
topunuzu. En iyisi bu!

(Ötekiler artık gülmüyordur.)

OĞUL (İçten.): Anne anne...

ANA (Hep öfkeli.): Düşünün Yıllarca, yıl-
larca didindim on bin kilometre aşip
buraya geldim şimdi şampanya
içmeye hakkım olmayacak mı? Yani
şimdi sizi rahatsız mı ediyorum?

OĞUL: İç. Ne istersen iç. İstersen bütün
şişeleri devir. Hadi iç, iç!

(OĞUL, ANA'yı öper. ANA yatıştır.)

ANA: Yavrum! (Ağlar.) Ağaçlara çıkar kuş
yuvalarını bozardın. Gözünde karata-
vuklardan, kuşlardan başka bir şey yok-
tu. O mendebur kuşlardan başka bir şey
düşünmezdin.

OĞUL: Dilinden bir türlü düşüremedin. Kırk
üç yıldır hep bu: kuşlar, kuşlar. On dakika
sonra eve dönüyoruz. Bırak artık kuşları.
(OĞUL, ANA'sına mantosunu giydirir. ANA

hem mantoyu giyer, hem de konuşmasını sürdürür.)

ANA: Sana “Jacquot, Jacquot!” diye bağırdık. Hiç cevap vermezdin. Seni arar dururduk. Binbir şey vereceğimizi söyledik, kâr etmezdi.

OĞUL: Üzülmek hiçbir işe yaramaz   Bunu sen de söylüyorsun.

ANA: Sonunda dayağa başladım. Hatırlıyor musun?

OĞUL (*Gülmek için kendini zorlayarak.*): Sorar mısın? On beşimde beni hâlâ döverdün. Hem döver, hem gülerdin.

ANA: Ah, seni gene bir güzel pataklayabilsem! Geceleri dayak atmayı kurardım, ama sabah olunca okulun yolunu tutardın.

OĞUL: Ne yapıyorsun?

(*ANA, MARCELLE'in melbasını almış yemeye başlamıştır.*)

ANA (*Büyük bir felaket karşısındaymış gibi sızlanarak.*): Yemiyor ki   Ah, her şey yok oluyor, her şey. Bundan büyük felaket olur mu? Asıl ben ne yapmalıydım biliyor musun? Seni öldürmeliydim.

OĞUL: Ne istediğini bilmiyorsun sen.

ANA: Haklısın ... Öteki çocuklarım beni üzmezlerdi. Onların hepsi okullarına giderdi. Sense sen çok üzdün beni. Çaresiz kalınca sana bir iki tane patlatmaya başladım. Ama aslında kendimi aldatmaktan başka bir şey yapmıyordum.

OĞUL (*ANA'nın yanında ayakta, sabırlı ve terbiyesini yitirmeden.*): Öteki çocukların hayatta başarı sağladılar mı bari? Dördünden ancak biri, bir baltaya sap olabildi. Hadi hadi, üzölmeye değmez.

ANA (*Söylenenden hoşlanmamış.*): Aman, açma bana onlardan.

OĞUL: Onların ağızları biraz fazla laf tutar. Bunda beraberiz. Bunun dışında bir kusurları yok.

ANA: Kuzu gibiydiler. Hiçbir vakit... (*Söyleyeceğı kelimeyi arar.*) hayattaki güzel şeyler için savaşmadılar. Okul, memurluk, evlilik, her şey kendiliğinden oldu. Sen, o hastalık bilmeyen, yarın korkusu içinde olmayan çocuklarımlın alinyazısını anlayamazsın. Onları düşündüğüm vakit, canıma nasıl bir ateş düştüğünü anlıyamazsın. Onlar çocuk değil... koskoca adam. Ölüp de cesetlerini kurtlar yiyinceye kadar yollarından şaşmaz onlar. (*Sessizlik.*) Ne diyordum? Haa evet, baktım ki Jacques oyundan baş kaldıramıyor, ben de onu tüccar yaparım, dedim; okumasa da olur. Ticareti severdim. Sen de sever miydin?

OĞUL (*Düşüncesini değiştirmiştir, ama neden değiştirdiğı anlaşılmaz. Bitkindir. Yapmacıklı.*): Sevmezdim demeye dilim varmaz. Söz gelişi, şöyle bir lokanta, küçük, şirin bir şey ... Anladın ya! Tek fiyat. Alakart yok. Üç kap yemek ama parmağını da beraber yiyeceksin.

ANA (*Cafcaflı.*): Ah biliyordum, çok iyi biliyordum. Ama ne yazık ki, iş işten geçti. Ağzından laf alınmazdı ki ... Ne ticareti, ne de başka bir şeyi sevdiğini söyledin. Ama anlamalıydım.

OĞUL (*Nazik.*): Hadi eve dönüyoruz.

(*ANA bardağını alır gene içer.*)

ANA: Üç kap çok. İki yeter. Ama tadına doyum olmamalı. On yılda zengin olurdun. (*OĞUL'a doğru eğilir.*) Peki şimdi ... (*OĞUL'un düşüncesini araştırır.*) Şimdi böyle bir lokantaya ne dersin?

OĞUL (*Gülerek.*): Gidiyoruz hadi.

ANA (*Laf anlamaz.*): Ben gitmiyorum.

OĞUL (*Bocalar.*): Peki, peki.

(*ANA cevap vermez. MARCELLE gelir. OĞUL ayağa kalkıp tezgâha doğru gider. Giderken de MARCELLE'e bir şey fısıldar. Herkes yatışmıştır.*)

ANA (*Sarhoştur ama sâkindir. Kendi kendine konuşur.*): Alakarta bakma. O kadar yemeğe ne gerek var ? İnsanlar hep aynı şeylerden hoşlanır zaten. Biz insanları yanlış bellemiştir. Hep önyargılara göre konuşuyoruz. İnsanlar hep esasta anlaşır. Yaşayışlarına baksanıza! Hepsi koyun gibi. (*Sessizlik.*) Güzel bir kapuskaya hepsi fittir. Hiç değilse çokları böyledir. Fit olmayanlar da başka kapıya (*MARCELLE yeniden gelir.*)

ANA: Nerdesin? Hiç oturduğun yok. Çat orda, çat burda.

MARCELLE: Özür dilerim. Gidiyoruz artık.
(*Küçük bir kızı kandırıyorcasına*) İsterseniz
yolda da bir şeyler yeriz.

ANA: Gidiyor muyuz? Daha yeni geldik,
dur bakalım.

MARCELLE: Bilmem. Jacques öyle dedi.

ANA: Burası çok hoşuma gitti. Doğrusu pek
alengirliymiş! (*Masanın üstüne vurur. Belki
uzaktan uzağa yeni gülüşmeler.*)

MARCELLE (*Çok tatlı*): Sizi incitmek istemem ama çok yorgunsunuz!

ANA (*Üzölmüş.*): Biliyorum oğlumun canını
sıktım. Tanırım onu. Herhalde kızdıracak
bir şey söyledim. Evet, en iyisi gidip yatmak.

MARCELLE: Haklısınız. Güzel bir uyku her
şeyi silip süpürür.

ANA: Nerde! (*Sessizlik.*) Hadi şu barmeni
çağır da hesabı iste.

(*MARCELLE, BARMEN'e işaret eder.*)

ANA (*Homurdanarak.*) İlk defa alengirli bir yer
bulmuştum. Bir şey de yapmadım ki
(*BARMEN gülümseyerek gelir.*)

BARMEN: Gitmeden önce sanırım gene gelirsiniz sayın bayan?

ANA (*BARMEN'e bakar ve başıyla hayır işareti yapar.*): Hiç sanmıyorum.

BARMEN: Niçin?

ANA (*Asık suratla.*): Çünkü

(*Bir sessizlik. BARMEN başkalarına belli etmeden ANA'ya hesabı bildirir.*)

BARMEN: Beş bin frank efendim.

ANA (*Şaşırır.*): Ne?

MARCELLE (*Korkulu, alçak sesle.*): Şampanya her yerde pahalıdır. Ben çok böyle paralar ödemişimdir.

ANA: Sen ödeycibilirsin. Ama ben iki şişe şampanya için beş bin frank vermem. Dünyada vermem.

OĞUL (*Yeniden gelir.*): Ne oluyor?
(*BARMEN hâlâ gülümsemektedir. Ama git-tikçe sinirlenmeye başlar.*)

BARMEN: Annen fiyatlarımızı pahalı buldu. Haklısınız sayın bayan. Şaşırmanızı anlıyorum. Herhalde uzun bir süredir böyle yerlere gelmediniz?

OĞUL (*BARMEN'e.*): Bir dakika Ben hallederim. (*ANA'ya.*) Hesapta şişirme yok. Başka yere de sor. Şampanya her yerde böyledir. İstersen Marcelle'e sor, o da bilir. (*BARMEN tezgâha dönmüştür. Paranın ödemesini bekler.*)

ANA: Olabilir. Olmaz demiyorum. Ama ben bu parayı ödemem.

OĞUL (*Değişik bir tonla.*): Canın isterse öde!

ANA (*Sızlanır ama yılmıştır*): Beş bin frank! Ödemiyeceğim. Ben hiç böyle bir para ödemedim şimdiye kadar bu yaştan sonra da ödeyecek değilim. (*Bir süre.*) Ne dedin, ne dedin? Canın isterse mi dedin?

OĞUL (*Soğuk.*): Yani ödemek istemiyorsan ödeme dedim. Nokta. Kapat artık.

ANA: Peki kim ödeyecek?

OĞUL: Bilmiyorum. Tasamın on beşiydi ...
(*Bu son cümleler yüksek sesle konuşulmuştur. BARMEN gelir.*)

BARMEN (*Bu defa sinirlidir.*): Sayın bayan, bakın herkes aynı şeyi söylüyor.

ANA (*Çocuksu.*): Bu kadar para bana çok acı geliyor. İçimin yağları eriyor.

OĞUL (*ANA'nın sabahleyin verdiği parayı çıkarır*): İşte bak ... beş bin frank. Şuraya koyuyorum. Oldu mu? Unut artık. Allah belasını versin paranın. Anladın mı ?

ANA (*OĞUL'un davranışı karşısında çulğuna döner.*): Hayır sen bırak, sen bırak. Al! (*OĞUL'a para verir. OĞUL da hiç şüphesiz kendi parasını hemen geri çeker.*) Özür dilerim! Bay Dédé! (*Müşteriler belki tezgâha doğru bakar.*) Özür dilerim, ilk defa geliyorum böyle bir yere de

BARMEN (*Yeniden kibarlaşmıştır.*): Rica edcrim! Yıllarca başkentten uzakta yaşamışsınız, olur böyle şeyler. Hele sizin yaşınızda (*OĞUL ayağa kalkar. MARCELLE de kalkar.*)

OĞUL: Hadi yürü artık.

ANA (*Kuzu gibi.*): Geliyorum.

(*Üçü de masadan uzaklaşır. ANA durur, alçak sesle.*)

ANA: Hani Bay Dédé de iki yüzlünün teki.

OĞUL: Keşke vermeseydin.

ANA (*Şaşırmış.*): Bu yaştan sonra bir de karakolluk mu olacaktım?

OĞUL: Yürü! (*Bağırır.*) Yürü, sabrım kalmadı artık, yürü!

ANA: Geliyorum, geliyorum. (*Kendi kendine.*) Ben buraya sadece

OĞUL: Bırak şimdi. Hadi gel.

ANA: Geliyorum, geliyorum yavrum. Artık bana sokak mokak yok. Nereye gitsem hır çıkarıyorum. Hem de az buz değil. Hay Allah!

OĞUL (*Bir duraklamadan sonra.*): Sen Marcelle'le git. Ben biraz kalacağım. Yarım saate varmaz gelirim.

ANA: Artık çekilmez oldum değil mi?

OĞUL: Evet, evet.

ANA: Seni anlıyorum oğlum. Ben de kendimden kurtulabilseydim, çok rahat ederdim. Ama olmuyor İşte. Her şeyi içime atıyorum. Lokomotiflik te bende, vagonluk ta ... (*OĞUL geri döner, tezgâhın arkasından dola- nır. ANA ile MARCELLE onun uzaklaşmasını seyrederek. MARCELLE gitmemek için direnen ANA'yı götürmeye çalışır.*)

ANA: Nereye gidiyor?

MARCELLE (*Bir an duraksar, sonra birden aldır- mamaya karar vererek.*): Şu kapıyı görüyor- sunuz ya! (*Öteki odanın dibindeki kapıyı işaret eder.*) İşte oradan bakara salonuna geçilir. (*Artık hiç umursamamaktadır.*) O salon, oğ- lunuz için yeşil bir çayırdan başka bir şey değildir. O salon oğlunuzun bahçesidir, kendi gerçek bahçesi. Orada oğlunuz gençleşir, şirinleşir, güzelleşir. Ne üzülü- yorsunuz?

ANA (*MARCELLE'i süzerek.*): Üzüldüğümü kim söyledi, küçük?

MARCELLE: Özür dilerim.

İKİNCİ PERDENİN SONU

PERDE III

(Oyunun başlangıcındaki ev. Aynı gecenin geç bir saati. Aşağı yukarı sabahın ikisi. MARCELLE bir divanın üstüne büzülmüş, ağlamaktadır. Masanın üstünde yemek artıkları. OĞUL içeri girer. MARCELLE gürültü yapmaması için işaret eder ve kalkıp dipteki odanın kapısına kulak kabartır: ANA hep uyumaktadır.)

MARCELLE: Uyuyor!

(OĞUL odanın içinde dolaşır. Uzun bir süre konuşmaz.)

OĞUL: Beklemedi mi beni?

MARCELLE: Biraz. Yemek yedi. Sana lokanta açmak istediğini söyledi. Boyuna çan-çan etti durdu. Sonra da birden sızıverdi.

OĞUL: Gebersin daha iyi.

MARCELLE: Ağzını hayra aç.

OĞUL (Durur.): İnşallah geberir. Hem de hemen şimdi. (Bir süre.) Başka bir şey söylemedi mi?

MARCELLE (Söylemek istemediği bir şey vardır. İçten.): Gel yanıma.

OĞUL: Hadi çıkar baklayı ağzından.

MARCELLE (Gerçeği açıklamamayı sürdürür.): Jacquot, gel şuraya.

OĞUL (*Bulunduğu yere mihlanıp kalmıştır.*): Pekala. (*Sessizlik.*) Anladım. (*Bir süre.*) Peki ne vakit?

MARCELLE (*Alçak sesle.*): Yarın.

OĞUL (*Uzun bir sessizlikten sonra.*): Uçak kaçta kalkıyor?

MARCELLE: On ikiyi on geçe. (*Sözlerini tamamlar.*) Yarın. (*Sessizlik.*) Başka türlü yapamıyacağım, dedi. (*Sessizlik.*) En doğrusu da bu sanırım. (*Sessizlik.*) Odada hayvanlar gibi döndü durdu, sonra da kararını verdi. Daha sonra başka şeylerden açtı. Yemek yedi ama ne yemek! Vallahi korktum. Yerken de sızdı. Ben de yatağına yatırdım.

OĞUL: Bu kadar pizboğaz olduğunu bilmezdim.

MARCELLE: Ölümü yemekten olacak, hiç şüphe etme.

OĞUL: Ölmeden, istediği gibi yemesine göz yummaktan başka ne gelir elimden? İyi ki yiyebiliyor. (*Takatı tükenmek üzredir.*) Gebersin, ya da çeksin arabasını gitsin. Defolsun!

MARCELLE: Yarın gidecek işte Jacquot
Gel sen de yat yanıma.

OĞUL: Emin misin? Yarın gideceğinden emin misin?

MARCELLE: Uçak için ben telefon ettim.
Yer ayırttım.

OĞUL (*Taş yürekli.*): Yarın sen de gideceksin burdan anladın mı?

MARCELLE: Peki, peki. Şimdi onu düşünme, gel buraya.

OĞUL (*Bir koltuğun üstüne yıkılır.*) Ütıldüm. Kötü oynadım. Ütülünce de bir daha belimi doğrultamadım. (*Gerinir.*) Ama yarın ... (*Ayağa kalkar. Ocağın üzerindeki bir şey gözüne çarpar.*) Vay, vay, vay!

MARCELLE (*Çılgıncasına.*): Odasından çıktı, hepsini getirip ocağın üstüne koydu. Gel Jacques, yalvarırım gel.

OĞUL (*Bileziklerle paraları alır, getirir masanın üstüne koyar.*): Sersem, bu durumda gözüme uyku girebilir mi? Bu durumda kimin gözüne uyku girer?

MARCELLE (*Çılgıncasına.*): Ne derim annene? Ya şimdi uyanır, bileziklerle paranın yerinde yeller estiğini görürse?

OĞUL: Bir şey demez o. Bunları ben alayım diye bırakmıştır. Bileziklerle parayı benim için getirdi. (*Aklına bir şey takılır, MARCELLE'e doğru gider.*) Çıkar bakayım aldıklarını.

MARCELLE (*Ağlayarak cebinden bir tomar para çıkarır.*): Gene oraya döneceksin. Bütün paranı ütüleceksin. Yarın gene aynı nakarat ... ağzımıza atacak bir şey bulamıyacağız. Jacques, ne olursun bir defa beni dinle, gitme oraya, yalvarırım. Gel yanıma. (*OĞUL hepsini cebine indirmiştir. Odanın içinde dolaşır.*)

OĞUL (*Hıçkırarak.*): Ben zavallının biriyim.

MARCELLE (*Çok içten.*): Biliyorum ... Ama seni seviyorum Jacques. Yalvarırım gitme.

Annenin son gecesi bu, burada kal. Onu son defa görüyorsun. Bir daha görmeyeceksin. Bu sonuncu.

OĞUL: Kalamam. (*Bir süre.*) Annem için iyi insan dedim ama doğru değil. O bize analık yapmadı. Bunu o da bilir. O da, ben de biliriz. Sürtüğün tekiydi. Eğlence düşkününü bir ana! Ben onun kötü işlerinin meyvasıyım. Aşağılık hayatımın tek tanığı o. Şimdi ölüp gidecek. (*Bir süre.*) Hapı yuttu artık. Bu defa hapı yuttu. (*Bir süre.*) Oh, be!

MARCELLE (*Kesin konuşur.*) Yapma Jacques, gitme!

OĞUL (*Öfkeli.*): Sen incelik nedir bilir misin? Onu oğlundan bütün bütüne soğutturacak inceliği gösterebilir misin?

MARCELLE (*Gülümseyerek, aşırı derecede alaycı ve küçümseyici bir eda ile.*): Çocuksun be sen! Yalancı! Düzenbaz! Hınzır!

OĞUL: Aptal, kazanacağım.

MARCELLE: Ne kazanması, imkânı var mı onun?

OĞUL (*Birdenbire kibarlaştır.*) Sen nasıl olsa kendine birini bulursun, ne diye burada bir yıl çakılı kalasın? Üzülme yavrum. (*MARCELLE artık ağlamayı bırakmıştır. OĞUL'a bakar. OĞUL, MARCELLE'in yanına gelir.*)

MARCELLE: Allahım, ne iradesizsin! Annen bile senin bu kadar iradesiz olduğunu bilmiyordur.

OĞUL: Sâkin ol yavrum işine gelmiyorsa hemen kırışı kırabilirsin. Anladın mı?

MARCELLE (*Soğuk.*): Özür dilerim

OĞUL (*Açıklama yapmak isteyerek.*): Ütıldüm. Elime de yüz bin frank geçti. Yani yatağa girip horul horul uyuyayım mı istiyorsun?

MARCELLE (*Değişmiş, çok soğuk.*): Benim bir şey istediğim yok. Anneni düşünüyorum ben.

OĞUL (*Bir karşılık vermeye çalışarak.*): Annem benim zavallı olduğumu bilir. Buraya bunun için geldi. Zavallılığımın bana neler yaptırabileceğini anlamak için. İnce iş bunlar, sen anlayamazsın.

MARCELLE: Olabilir.

(*Sessizlik başlar ve sürüp gider. MARCELLE uzaklardaymış gibidir.*)

MARCELLE: Annenin fabrika için üzüldüğünü mü sanıyorsun? Yoksa gerçeği bildiğini mi?

OĞUL: Seni ne ilgilendirir bunlar?

MARCELLE (*Soğuk. Hemen hemen küstah.*): Niçin ilgilendirmesin? Bilgimi artırıyorum.

OĞUL: Fabrikayı geçen yıl devlet aldı. Mimi orda müteveli olarak çalışıyor. Bunu kabul etmeseydi, memleketten ayrılmak zorunda kalacaktı. Mimi, anneme maval okuyor. Ama annem her şeyi biliyor. (*Gidişini kolaylaştırmak için hem konuşur, hem de ayağa kalkar. MARCELLE onun gitmesini önlemek için hiçbir şey yapmaz.*) Her şeyi biliyor. Bile-

ziklerini, paralarını buraya mahsus koydu. Çünkü alacağımı da biliyor. Beni memnun etmek için yaptı bunu, anladın mı? Bir de bütün umudunu yitirdiğine emin olmak için yemin ederim. (*Bir süre.*) Yemin ederim.

MARCELLE (*Kendini üzüntüye kaptırmadan durur, OĞUL'u süzer.*): Yarın ben de gidiyorum. Seni tek başına bırakacağım. Beni kovduğunu söylemeye gerek duymayacak sın.

OĞUL (*Şaşırmış.*): Nasıl istersen! (*Bir süre.*) Bir şeye mi kızdın?

MARCELLE (*Tatlı . Şaşkınlıktan ötesini, berisini eller.*): Değişiklik iyidir. Serseme döndüm burda. Artık kararımı verdim.

OĞUL (*Utanmaz.*): Bıktın mı benden yavru?

MARCELLE (*Hep aynı durumda.*): Bıktım.

OĞUL (*Gene durumu düzeltmeye çalışır.*): Dünyanın bütün oğulları benim yaptığımı yapardı bu akşam, annem onları da benim gibi yetiştirmiş olsaydı.

MARCELLE (*Hep aynı durumda.*): Evet haklısın.

OĞUL (*Bir süre sonra MARCELLE'e yaklaşır, içten.*): Bir şeyler söylesene

MARCELLE (*Bir mahkeme kararını bildiriyor-muşcasına ağır, ağır.*): Annen seni gönlüne göre yetiştirmiş!

(*İç odadan bir gürültü işitilir. Kısa bir öksürük. Hafif bir gürültü. OĞUL ayaklarının ucuna basarak çabucak çıkar. MARCELLE için için*

ağlamaya başlar. Divanın üzerindedir hep. Bir süre sonra, üstünde bir sabahlıkla ANA görünür. Yüzü soluk, saçları dağınık.)

ANA: Konuştun mu onunla?

MARCELLE (*Kendini toparlayarak.*): Konuşmadım.

ANA: Ben konuşursun sanmıştım. Ah, şu geceler yok mu? İşte yeniden uyandım. Artık nerde olduğumu da kestiremiyorum. Nerede oğlum?

MARCELLE (*İhtiyatlı.*): Geldi, gitti. Ama gene gelecek, üzülmeysin.

ANA (*Beklenmedik bir çeviklik içindedir.*): Benim yaşımda geceler hiç bitmez. Allah kahretsin! Saat kaç?

MARCELLE: İkiyi yirmi geçiyor.

(*ANA ocağa doğru gider, eliyle ocağı okşar.*)

ANA: Hııı!

MARCELLE (*Oturduğu yerden doğrularak.*): Beni dinlerseniz gidip yatın, uyumaya çalışın.

ANA (*Birdenbire çökmüş.*): Fena olmaz Ama görüyorsun, ne vakit yatarsam yatayım, belli bir saatte uyanıyorum. Hani, hiç yatmasam daha iyi!

MARCELLE (*Çok tatlı.*): Oğlunuz da böyle, o da size çekmiş.

ANA (*Alçak sesle.*): Haa, ne yapmış?

MARCELLE: Oğlunuz mu?

ANA (*Aldırmazcasına.*): Hı, kazanmış mı?

MARCELLE (*Sert.*): Ne gezer!

ANA: Ama o da herkes gibi arada bir kazanır değil mi?

MARCELLE: Tabii, tabii kazanır. Kazanınca da yeryüzünde ondan daha mutlu birini bulamazsınız.

(*ANA ile MARCELLE birlikte gülümserler.*)

ANA (*Bilgi edinmek isteyerek.*): Ne dersin, kazandığı mı çok oluyor, ütüldüğü mü?

MARCELLE (*Duraksayarak.*): Galiba daha çok ütüleniyor. Zavallı Jacquot, şansı pek tutmaz!

ANA: İşte bir haksızlık daha! Ama kime anlatırsın?

MARCELLE: Doğru!

(*ANA duraksar, ama sonunda sorar.*)

ANA: Gene oyuna gitti değil mi? Hadi saklama!

MARCELLE: Evet.

ANA (*Oturur, bitkin.*): Görüyorsun ya, parayla bir şey olmuyor. Ama Mimi'nin kasasından her akşam bir şeyler ayırıp biriktirmek de kolay değil.

(*Sessizlik. MARCELLE yeniden ağlamaya başlamıştır.*)

MARCELLE: Çok üzülmüyorsunuz!

ANA: Yok canım!

MARCELLE: Şimdi gelir üzülmeyin. Saat on buçuğa doğru sizi hava alanına götürürüz. O saatlerde sokaklar hep tıkanır. (*Hem ağlar, hem de gelişi güzel konuşur.*) Ama kolayı var, telefonla taksi çağırırız. Şimdi gelir. Üzülmeyin rica ederim. Bir daha hiç dönmiyeceğini sanırsınız ama, döner.

ANA: Biliyorum yavrum, kendini yorma, onun hiçbir şeyi beni şaşırtmaz. Hani insanın öğluna kavuşmasında, onu yeniden görmesinde de bir şey yoktur. Beni şaşırtan nedir bilir misin? Nasıl söyleyeyim? Haa hep bildiğini okuması ... Jacques benim paralarımı bir kere daha yiyip bitirmişti. Anlattı mı ? Yarın gene aynı ... aynı boş hayal ardından koşar. Yaptıklarını gene tekrarlar. Bu hayalin bir işe yarayacağını sanır. *(Bir süre.)* Aaa, yeter artık, sen de kes şu ağlamayı. Eksik mi dolduracağını sanıyorsun? Hıh, insan ağlarken açılırmış, palavra!

MARCELLE *(Hep ağlamaktadır.)*: Özür dilerim.

ANA *(Kendi kendine.)*: Zavallı Jacquot! Hayal kurmaktan, hata işlemekten baş kaldırmaz. Başkaları herhangibir işte nasıl direnirse,oda bunlarda direnir. Bu kadar büyük bir bağlılık, bu kadar büyük bir ustalıkla vaktinikimyitirir? Kimse. Buna para da dayanmaz. Nasıl kazanılmışsa kazanılsın, çok veya az olsun, dayanmaz. Alır parayı, haydaaa... hepsini savurur.

MARCELLE *(ANA'nın söylediklerini işitmiştir ama ağlamasını gene sürdürür.)*: Bu akşam kazanacak ama, yemin ederim kazanacak. Göreceksiniz.

ANA *(Başıyla hayır işareti yapar.)*: Kazanmıyacak. Gene dünkü durumuna dönecek. Eski tas eski hamam. Öyle değil mi? *(MARCELLE'in ağladığını görerek sinirlenir.)* Yeter, anneni tanımadın anladık.

Unut artık şunu. Hadi sil gözlerini. Boyuna üzülmenin âlemi var mı? Tadı kaçtı canım.

MARCELLE: Ben sizin, Jacques'ın yapacağını önceden bilmiş olmanıza ağlıyorum. Parayı bile bile buraya bıraktınız. Her şeyi biliyordunuz.

ANA (*Hem sızlanır hem de sert bir sesle.*): Evet ... iyi ki yarın gidiyorum. Anladın küçük, anladın. (*Bir süre.*) Yalnız bir yerde yanıyorsun. Her şeyi noktası noktasına bilmiyordum. (*Çok anlaşılır bir biçimde ve kelime kelime.*) Emin değildim. Pek emin değildim.

MARCELLE (*Yalvarmaklı.*): Size bunu söylediğim için bağışlayın beni. Yalnız bir şey daha sormak isterim. Jacques'a bu parayı başka bir biçimde verebilirdiniz. Neden bu yolu seçtiniz?

ANA (*Kendinden geçmiş gibi. Umudunu yitirmiş tir.*): Bunu ben de pek kestiremiyorum. Bana o yersiz teşekkürlerini sıralamak zorunda kalmamasını istedim belki. Belki de yaşadığı çölde beklenmedik bir paraya kavuşmasını .... küçük bir mucizeyle karşılaşmasını bu paranın onu şaşırtmasını düşündüm. (*ANA uzun bir süre MARCELLE'e bakar.*)

MARCELLE (*Çok çok ağlayarak.*): Siz çok kabasınız.

ANA: Bir gün gelir sen de kaba olmanın mutluluğunu ve mutsuzluğunu tadarsın. (A-

yağa kalkar, pencereye gider. Sonra gene gelir yerine oturur, susar. Daha sonra kendi kendine). Gidiyorum, çünkü burada bulunuşumun hiçbir anlamı yok. Burada bulunmakla kimseyi memnun etmiş olmuyorum. Herkesi sıkıyorum, herkesin içini karartıyorum.

MARCELLE: Onlar küçük yaşlarda iken

ANA: (*Bir el hareketiyle susturur.*): Ah, sorma! (*Sessizlik.*) Ama belleğinizde kalmıyorlar ki ... Jacques'ın baharda ağaçların tepesine çıkışını şimdi hayal meyal hatırlıyorum. Öyle oburdu ki öyle nobrandı ki Gözlerimin önüne getirmeye çalışıyorum... ama nafile. Scsini bile çıkaramıyorum artık. O halde bana su versene küçük. Geceleri hep susarım, hep susarım. O halde madem gün geliyor her şeyi unutuyoruz, bunca şeyi ne diye yaparlar? (*MARCELLE mutfığa gider.*)

ANA (*Yalnız.*): Burda kalsam beni öldürmekten başka bir şey yapamaz. Ben de bunu sczmekten başka bir şey yapamam. (*MARCELLE bir bardak su ile gelir.*)

ANA (*Suyu içer, bardağı masanın üstüne koyar.*): Haklısın, gene en iyisi gidip yatmak.

MARCELLE: İyi olur. Jacques da bir saata kalmaz gelir.

ANA (*Kısa bir sessizlikten sonra.*): Jacques yarın gideceğimi biliyor mu?

MARCELLE: Biliyor.

ANA: Neden gittiğimi de biliyor mu?

MARCELLE (*Sert, zoraki.*): Biliyor.

ANA (*İnme inmiş gibi.*) Neyi bekleyeceğim?
Yarın, iğrençlikten başka ne getirebilir?
Düşün yavrum, yarın ne getirebilir?

MARCELLE: Haklısınız. Hayat çok acı!

ANA: Geçen defa, beş yıl önce, beni birkaç gün salmamıştı. (*Güçlkle ayağa kalkar, OĞUL'un içinde yaşadığı odayı gözden geçirerek birkaç adım atar, sonra gözleri gelir MARCELLE'in üzerinde durur.*) Küçük, sen mesleğini değiştirmeye bak.

MARCELLE: Çok geç. Bu yaştan sonra ne yapabilirim? Benim yolumdan gidenler de bunu yapmış. Yollarını değiştirememişler.

ANA: Emin misin?

MARCELLE: Eminim. Ben de oğlunuz gibiyim. Çalışmak gelmiyor içimden.

ANA: Üzülürüm buna. Ama ne senin için, ne de başkası için elimden bir şey gelmez. Sana nırım böyle bir hayat sürmekte ikinizin de hakkı var. Buna gerçekten inanıyorum. Sürdürün yolunuzu. Bu sudan, bu derme çatma, bu nereye varacağı bilinmeyen yaşayışı, bu kedi yaşayışını sürdürmek, hayata ağırlığını koymadan yaşamayı kabul etmek için de çok güçlü olmak gerek. (*Sessizlik.*) Ama sen gene oğlumu terket. Bunu yap. Buradan git.

MARCELLE (*Artık ağlamaz.*): Kararımı verdim zaten. Yarın gidiyorum.

ANA (*Güç duruma düşmüştür.*): Yarın mı? Sen de mi? Peki oğlum ne olacak?

MARCELLE: Birini bulur elbet. (*Ağır ağır.*)

Bunu siz istemediniz mi ? Onun yalnız ve mutsuz olmasını isteyen siz değil misiniz?

ANA: Beni yanlış anlama. Sana bunu söyledimse, oğlumla övünmediğim için söylemedim. Yoo, oğlumla her vakit övünürüm ben.

MARCELLE: Susunuz, yalvarırım susunuz.

ANA (*Yeni bir sevgi nöbeti içinde.*): Öteki erkekleri düşün bir Onların yanında evet onların yanında öküzler, akıl hocaları, daha kimler de kimler ... Sırtlarında ahım şahım giysiler, altlarında ateş pahası otomobiller, parmaklarında iri iri yüzükler ... Hepsinin sayfiyede köşkü var ... Ahmaklar, yani çalışanlar onların yanında hep. Bitmedi kadınlar, apartmanlar, yaz tatilleri, çocuklar, salaklar, onların yamacında Onlar uşaklara buyururlar, kahvaltılarını yataklarına getirtirler. İtalya'ya giderler. Hepsi de kambeş kumbeş. Küp gibi. Ama berideki şu delikanlıya bak, şu çocuğa, şu prene bak, oğluma bak.

MARCELLE: Rica ederim susunuz.

ANA: Şimdi susarım küçük, korkma. Benim için üzülme. Ben üzülmüyor muyum? Yüzüme bak. Bak sana nasıl gülümsüyorum. (*MARCELLE ellerini yüzüne kapar.*) Ben tek bir şeye üzülmüyorum, küçük bir şeye. Aldırma, önemli değil ... Dünyada Jacques' tan gurur duyan sadece benim. Bu gururu kimseyle bölüşmem. Seninle bile bölüşmem.

Ama işte ölmek üzereyim. Ölümümden sonra da kimse artık onunla övünemiyecek. İşte dünyada beni üzen tek şey bu. Bundan başka bir üzüntüm yok. Kimse onunla övünemiyecek. Kimse, kimse

— PERDE —

“Marguerite Duras’ya gönül borcu duyuyoruz. Bir şaire hizmet etmek fırsatı çıkınca, hiçbir şey bize işimizi daha çok sevdirtemez.

Duras’nın evreni bir polis olayı kadar etkilidir. Duras, bütün varlıkları ustalıkla kucaklamasını bilir. Özellikle, çocukluğun o ölümsüz yanlarını, annele-
rin hiç unutmadan sakladıkları şeyleri çok ustaca anlatır.”

Jean - Louis BARRAULT

“Marguerite Duras’nın eserleri çokluk neşeli değildir. Ama onlarda öyle bir içtenlik, öyle bir duyarlık, sessizliğin öyle bir dile gelişi vardır ki, bunu sadece Marguerite Duras’da bulabilirsiniz.”

Pierre MARCABRU *Le Nouveau Candide*

“Bu oyun bize gerçek bir romancı karşısında olduğumuzu göstermektedir. Ama Duras’nın edebiyatımıza romancı olarak getirdiği şey oyununu da söz götürmez bir biçimde zenginleştiriyor.”

André CAMP *O.R.T.F.*

Marguerite Duras’nın romanları onun, çağının en iyi romancılarından biri sayılmasına yol açmıştır.

Bütün Gün Ağaçlarda’nın tartışma kabul etmez başarısı, Duras’nın çok iyi bir oyun yazarı olduğunu da ortaya koymaktadır.